

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ ТА ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

МОНОГРАФІЯ

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ 2024

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ ТА ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Монографія

*За загальною редакцією
доктора економічних наук, професора Л. П. Сідельникової*

Хмельницький 2024

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Херсонського національного технічного університету
(протокол № 10 від 28 березня 2024 р.)*

Автори: Л. П. Сідельникова (вступ, розділ 7); Л. В. Боровік (п. 1.3); О. А. Бородіна (розділ 5); О. В. Волкова (п. 3.1); І. І. Долженко (розділ 4); І. О. Доценко (розділ 8); О. М. Єремян (розділ 9); О. М. Іваницька (п. 3.3); Т. В. Ксьондз (розділ 8); М. І. Мавріна (п. 1.2); О. Ю. Мінц (п. 10.1); О. С. Новосолова (розділ 2); Т. Ю. Осадча (п. 1.3); Ю. В. Пасічник (розділ 11); Т. А. Пінчук (п. 10.3); О. С. Пристемський (п. 10.2); П. А. Сідельов (п. 10.1); М. О. Слатвінська (розділ 6); А. В. Тарасюк (п. 1.1); Н. В. Шандова (п. 1.1); Т. В. Шрам (п. 3.2).

За загальною редакцією доктора економічних наук, професора, академіка Академії економічних наук України, заслуженого працівника освіти України Л. П. Сідельникової

Фінансово-економічні та обліково-аналітичні аспекти забезпечення сталого розвитку : монографія / за заг. ред. Л. П. Сідельникової. – Херсон : Книжкове вид-во ФОП Вишемирський В.С., 2024. – 477 с.

ISBN 978-617-8187-19-4 (електронне видання)

Рецензенти:

Т. В. Канєва – доктор економічних наук, професор, декан факультету фінансів та обліку Державного торговельно-економічного університету;

С. В. Онищенко – доктор економічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, директор Навчально-наукового інституту фінансів, економіки, управління та права Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»;

Г. О. Ткачук – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри цифрових технологій фінансових операцій Одеського національного технологічного університету.

Монографія присвячена питанням модернізації податкової та митної політики з урахуванням практики провідних країн світу, визначенню вихідних концептів трансфертного ціноутворення в парадигмі оподаткування прибутку підприємств, вдосконаленню систем майнового оподаткування та оподаткування доходів фізичних осіб, дослідженню підходів до управління публічними фінансами в контексті децентралізації, конструюванню моделі фінансового механізму соціальної згуртованості мешканців сільських громад, оцінці ролі банків як учасника ринку цінних паперів, перспективам розвитку обліку, аудиту і аналізу діяльності суб'єктів господарювання, розбудові системи управління фінансовою безпекою підприємства, формуванню моделі економічного розвитку в умовах цивілізаційних викликів.

Монографія може бути корисною для науковців, викладачів закладів вищої освіти, аспірантів та студентів економічних спеціальностей, фахівців у сфері фінансів, обліку, оподаткування та аудиту, а також усіх тих, хто цікавиться актуальними питаннями цих галузей науки і практики.

УДК 336.02:336.132

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ	9
1.1. Peculiarities of implementation of economic development projects in Ukraine	9
1.2. Вплив стану української економіки як детермінанту розвитку світової економіки в умовах глобалізаційних викликів	23
1.3. Світовий досвід управління бізнес-процесами у підприємницькій діяльності та напрями його імплементації в Україні	40
РОЗДІЛ 2. РОЛЬ БАНКІВ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	56
2.1. Моніторинг вітчизняного ринку цінних паперів.....	56
2.2. Емісійні операції банків на ринку цінних паперів	70
2.3. Інвестиційна діяльність банків на ринку цінних паперів в умовах ринкової невизначеності	78
РОЗДІЛ 3. МОДЕРНІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОЇ І МИТНОЇ ПОЛІТИКИ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ... ..	91
3.1. Ризики та пріоритети митної політики України в парадигмі макроекономічної стабільності	91
3.2. Актуальні аспекти організації оподаткування та обліку суб'єктів малого підприємництва	106
3.3. Оподаткування доходів фізичних осіб: міжнародний досвід.....	123
РОЗДІЛ 4. НАЦІОНАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТА ТА МЕХАНІЗМУ ОПОДАТКУВАННЯ У ПРАКТИЦІ ОПОДАТКУВАННЯ ДОМОГОСПОДАРСТВ.....	143
4.1. Основні підходи до визначення об'єкту та механізму оподаткування домогосподарств.....	143
4.2. Тенденції розвитку оподаткування доходів домогосподарств	153
4.3. Перспективи запровадження оподаткування домогосподарств в Україні	172

РОЗДІЛ 5. УПРАВЛІННЯ ПУБЛІЧНИМИ ФІНАНСАМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ: АДАПТАЦІЯ ПОЛЬСЬКОГО ДОСВІДУ ДЛЯ УКРАЇНИ.....	184
5.1. Система управління публічними фінансами. Теоретико-методичні основи	184
5.2. Врахування польського досвіду для забезпечення сталого місцевого розвитку	187
5.3. Актуальні парадокси місцевих бюджетів (парадокс профіциту)	192
 РОЗДІЛ 6. МАЙНОВЕ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ: ТЕНДЕНЦІЇ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	201
6.1. Фіскальна роль майнового оподаткування у забезпеченні доходів бюджету	201
6.2. Сучасний стан майнового оподаткування: регіональний аспект	217
6.3. Тенденції та перспективи майнового оподаткування в Одеській області.....	231
 РОЗДІЛ 7. ТРАНСФЕРТНЕ ЦІНОУТВОРЕННЯ В ПАРАДИГМІ ОПОДАТКУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВ	254
7.1. Ключові детермінанти вітчизняної системи корпоративного прибуткового оподаткування	254
7.2. Фіскальні наслідки оподаткування прибутку підприємств в умовах гібридної війни та воєнного стану	266
7.3. Вихідні концепти трансфертного ціноутворення та його потенційні ризики для формування бюджетних ресурсів держави.....	285
 РОЗДІЛ 8. СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ	297
8.1. Ключові характеристики фінансової безпеки підприємства та загрози, що на неї впливають.....	297
8.2. Складові системи управління фінансовою безпекою підприємства ..	307
8.3. Система управління фінансовою безпекою підприємства на прикладі АТ «Хмельницькобленерго»	314
 РОЗДІЛ 9. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ВИТРАТ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ	329
9.1. Проблеми та організаційні аспекти аналізу витрат будівельних підприємств.....	329
9.2. Аналізування витрат будівельного підприємства	338
9.3. Використання результатів аналізу для антикризового управління будівельним підприємством	351

РОЗДІЛ 10. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ Й АУДИТУ ТА ЇХНЯ АДАПТАЦІЯ ДО УМОВ РИНКУ І ТЕХНОЛОГІЧНИХ НОВАЦІЙ	363
10.1. Модель обліку грошових потоків в електронних платіжних системах.....	363
10.2. Теоретичні та практичні аспекти обліку товарних операцій на підприємстві	382
10.3. Методологічні аспекти санаційного аудиту в системі антикризового управління підприємством	399
 РОЗДІЛ 11. ФІНАНСОВИЙ КОМПОНЕНТ МЕХАНІЗМУ СОЦІАЛЬНОЇ ЗГУРТОВАНOSTІ МЕШКАНЦІВ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	415
11.1. Теоретичні конструкції механізму соціальної згуртованості.....	415
11.2. Прагматика фінансового забезпечення механізму соціальної згуртованості в окремих зарубіжних країнах та в Україні	433
11.3. Модель фінансового механізму соціальної згуртованості мешканців сільських громад.....	445
 СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	451
 ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ МОНОГРАФІЇ.....	472

ВСТУП

Перехід від індустріального до інформаційного суспільства, трансформація моделей економічного розвитку під впливом глобалізаційних процесів, соціальна детермінація інновацій у фінансовій сфері сучасної України вимагають розробки принципово нових підходів до прийняття управлінських рішень, спрямованих на формування та забезпечення успішної реалізації конкурентної стратегії і тактики діяльності економічних суб'єктів. В цьому контексті дослідження ризиків і пріоритетів фінансової, податкової та митної політики України в парадигмі макроекономічної стабілізації й відновлення економічного зростання; визначення особливостей сучасного стану, наявних проблем та напрямів вдосконалення обліку, аудиту і аналізу діяльності суб'єктів господарювання на шляху до європейської інтеграції; обґрунтування детермінант розвитку національної і світової економіки в умовах цивілізаційних викликів є актуальним і становить значний науковий і практичний інтерес.

У монографії висвітлено комплекс фінансово-економічних та обліково-аналітичних аспектів забезпечення сталого розвитку, обґрунтовано теоретико-методологічні положення і розроблено практичні рекомендації щодо розбудови в Україні соціально орієнтованої, конкурентоспроможної ринкової економіки із розвиненими соціальними, політичними, фінансовими інститутами.

Найбільш суттєвими фундаментальними та прикладними науковими результатами монографічного дослідження є такі:

- виокремлено основні складові елементи та ключові параметри управління фінансовою безпекою підприємства з метою розробки системи управління нею в умовах макроекономічної нестабільності;
- досліджено теоретико-методологічні та практичні аспекти обліку і контролю за товарними операціями суб'єктів господарювання;
- розглянуто теоретико-організаційні засади діяльності банків на ринку цінних паперів та окреслено напрями оптимізації функціонування вітчизняного ринку цінних паперів;

- проведено ґрунтовний аналіз концептуальних підходів до визначення об'єктів, механізму та переваг оподаткування домогосподарств з врахуванням світових тенденцій;

- досліджено світовий досвід управління бізнес-процесами та окреслено напрями його застосування в Україні з метою підвищення ефективності діяльності сучасного підприємства;

- визначено і узагальнено проблеми, ризики та пріоритети митної політики України в парадигмі макроекономічної стабілізації в повоєнний період;

- виявлено переваги і недоліки майнового оподаткування в Україні та окреслено його тенденції і перспективи у регіональному розрізі;

- проаналізовані фінансові наслідки оподаткування прибутку підприємств в умовах гібридної війни і воєнного стану з виокремленням потенційних ризиків трансфертного ціноутворення для формування бюджетних ресурсів держави;

- проведено оцінку сучасного стану діяльності суб'єктів малого підприємництва та визначено перспективи розвитку систем обліку і оподаткування суб'єктів малого підприємництва;

- проаналізовано фактори і причинно-наслідкові взаємозв'язки збалансованого розвитку економіки України та визначено її вплив на світову економіку;

- розглянуто аудиторські процедури процесів санації та ліквідації підприємств з метою надання рекомендацій щодо оздоровлення діяльності підприємства за результатами санаційного аудиту;

- висвітлено проблемні питання, організаційно-методичні аспекти аналізу витрат будівельних підприємств та розроблено практичні рекомендації для діагностики кризового стану будівельного підприємства;

- обґрунтовано актуальність та важливість моделювання грошових потоків в електронних платіжних системах у контексті стрімкого розвитку цифрових технологій з метою оптимізації та вдосконалення обліку грошових потоків в електронних платіжних системах;

- розроблено модель фінансового механізму соціальної згуртованості

мешканців сільських громад, яка є основою для формування процесів соціальної згуртованості;

- обґрунтовано можливості застосування проєктів економічного розвитку в умовах відновлення та розвитку України;

- надано рекомендації щодо фінансових, законодавчих та організаційних ініціатив для продовження реформи децентралізації на всіх рівнях адміністративно-територіального устрою в умовах, ускладнених воєнним станом.

За структурою монографія складається зі вступу, одинадцяти розділів, списку використаних джерел, відомостей про авторський колектив. Чітко окреслений план дослідження дав змогу втілити інноваційні ідеї авторів, всебічно й послідовно розкрити теоретико-методологічні положення та розробити практичні рекомендації щодо удосконалення і подальшого розвитку фінансово-облікової політики України.

Проблематика фінансово-економічних та обліково-аналітичних аспектів забезпечення сталого розвитку розглянута кожним автором з власної точки зору, на основі особистих переконань і самостійних напрацювань, а особлива атмосфера компетентності та наукової дискусії щодо результатів дослідження зумовлені насамперед високим професійним рівнем авторського колективу та його прагненням до побудови і реалізації в Україні сучасної інноваційної моделі смарт-економіки в контексті євроінтеграційних процесів.

Авторський колектив щиро дякує рецензентам: Тетяні КАНЄВІЙ - д.е.н., професору, декану факультету фінансів та обліку Державного торговельно-економічного університету (м. Київ); Світлані ОНИЩЕНКО – д.е.н., професору, заслуженому діячу науки і техніки України, директору Навчально-наукового інституту фінансів, економіки, управління та права Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»; Галині ТКАЧУК - д.е.н., професору, завідувачу кафедри цифрових технологій фінансових операцій Одеського національного технологічного університету, чийі слушні зауваження та пропозиції сприяли вдосконаленню матеріалів монографічного дослідження.

РОЗДІЛ 9

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ВИТРАТ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

9.1. Проблеми та організаційні аспекти аналізу витрат будівельних підприємств

Будівельна галузь відіграє ключову роль в стимулюванні економіки, адже вона забезпечує якісне соціально-економічне середовище для існування людей, створює умови для збільшення кількості зайнятих працівників та функціонування суб'єктів господарювання, загалом надає можливість стійкого розвитку національного господарства країни. Результатами діяльності будівельної галузі є розвинена інфраструктура, рівень комфортного проживання людей, їх праці та відпочинку. Також існує тісний взаємозв'язок будівництва з іншими галузями і сферами життя людини: з одного боку, будівельна галузь створює продукцію для інших галузей, а з іншого – сама споживає продукцію таких галузей економіки як промисловість будівельних матеріалів, паливно-енергетична, металургійна, машинобудування тощо.

Будь-яка діяльність підприємств будівельної галузі завжди пов'язана з витратами матеріально-речових, трудових та інших ресурсів, цінність яких визначається на ринку. Витрати та оптимізація їхнього рівня є рушійною силою підвищення ефективності діяльності та конкурентоспроможності підприємства. У витратах відображаються всі аспекти господарської діяльності підприємства, тому що майже кожне управлінське рішення призводить до їх виникнення.

Дослідивши особливості сучасного стану будівельної галузі, можна відзначити, що багато підприємств припинили свою діяльність

через воєнні дії та неможливість отримання чи збуту своєї продукції та послуг. Складність оцінки поточної ситуації зумовлена ще й тим, що наразі майже відсутня статистична інформація. Важливість розвитку будівельної галузі країни саме на цьому етапі пояснюється роллю будівництва у відновленні країни. Отже, при відновленні економічної ситуації в країні, зростанні рівня оплати праці та покращенні купівельної спроможності, буде спостерігатися нарощування споживчої активності населення³²². З цією метою подальший розвиток будівельної галузі буде потребувати залучення інвестицій від місцевих та іноземних інвесторів.

Процес залучення інвестицій потребує оцінки ділової активності підприємств. Ділова активність – це результативні досягнення бізнесу, основними критеріями яких є показники, що свідчать про вартість продукції³²³. Таким чином, важливим завданнями розвитку галузі будівництва є оптимізація виробничої потужності шляхом інвестування, залучення нових кваліфікованих працівників та впровадження новітніх технологій.

Виходячи з цього, важливим на даний час є проведення аналізу витрат будівельного підприємства. Аналізу витрат належить важлива роль у забезпеченні оптимального рівня собівартості будівельно-монтажних робіт. Аби ефективно управляти собівартістю продукції та виконаних робіт, необхідно проводити комплексний аналіз роботи будівельного підприємства, який включає не тільки освоєння технічного та організаційного рівня виробництва, а й використання основних засобів, сировини, матеріалів і виробничих потужностей, робочої сили та в цілому господарських зв'язків, тому що головне завдання проведення даного аналізу – це знайти джерела та способи зниження собівартості для підвищення прибутку підприємства.

³²²Статті Державного бюджету України на 2024 рік щодо будівництва. *Ринок будівельних матеріалів*. URL: <https://construction-market.korfor.com.ua/derzhavnyi-biudzhet-ukrainy-shchodo-budivnytstva/>.

³²³Адамська І. Є. Сучасний стан й тенденції розвитку будівельної галузі України. *Галицький економічний вісник*. 2019. № 5 (60). С. 7-15.

Окрім проведення комплексного аналізу, слід враховувати взаємозв'язки суб'єктів інвестиційно-будівельної діяльності, групувати витрати на будівництво та виявляти особливості собівартості будівельно-монтажних робіт.

Отже, для будівельних підприємств необхідним є розроблення ефективної моделі оптимізації витрат, яка є індивідуальною та потребує врахування специфіки галузі підприємства, особливостей системи формування витрат та масштабів діяльності.

Проблемні питання теоретичного та організаційно-методичного забезпечення аналізу витрат будівельного виробництва досліджували: З.-М. В. Задорожний, І. Б. Садовська, Л. М. Очеретько, Н. Ю. Мартинюк, Л. І. Пославська, Л. В. Гусарова, О. Є. Кононова, О. В. Павелко, О. С. Рубцова та ін. Праці вказаних науковців забезпечили основу поглиблення та удосконалення теоретичних, методологічних, організаційних засад і методичного апарату аналізу діяльності підприємств будівельної галузі. Проте, незважаючи на широкий спектр досліджень із зазначеної тематики, у вітчизняній літературі залишаються недостатньо висвітленими проблемні питання аналізу діяльності будівельних підприємств, наявність яких ускладнює визначення ефективних шляхів підвищення результативності їх роботи як у поточному періоді, так і в перспективі.

Метою дослідження є визначення проблемних питань аналізу діяльності суб'єктів будівельної галузі, розроблення організаційно-інформаційної моделі аналізу витрат будівельних підприємств, обґрунтування методики аналізу витрат з метою розробки рекомендацій щодо їх оптимізації для виявлення потенційних ризиків забезпечення системи управління будівельним підприємством в умовах кризи.

Ефективне функціонування будівельних підприємств забезпечується грамотним управлінням їхньою діяльністю, що, у свою чергу, потребує проведення економічного аналізу. Тому, виникає необхідність проведення

огляду наукової фахової літератури з метою визначення проблемних питань в аналізі витрат на будівельних підприємствах (табл. 9.1).

Таблиця 9.1

**Огляд наукової літератури
щодо проблем аналізу витрат в будівництві***

Автор	Проблемні питання
С. Б. Січний ³²⁴	Запропоновано методи зменшення трудовитрат і відповідно вартості аналізу ринку без відчутного зменшення кінцевої точності дослідження для визначення ринкової ціни однорідних будівельних матеріалів на різних етапах будівельного процесу.
О. В. Новіков ³²⁵	Будівельна галузь є однією з найбільш ресурсомістких галузей народного господарства, тому ефективність управління будівельним підприємством великою мірою залежить від його своєчасного забезпечення необхідною кількістю якісних людських, матеріальних і енергетичних ресурсів.
Ю. В. Човнюк ³²⁶	Для вирішення проблеми невизначеності майбутніх витрат та врахування притаманного при їх прогнозуванні ризику запропоновано обґрунтовану модель оцінки ризиків, які супроводжують інфляційні процеси.
Т. Є. Іваницька ³²⁷	Характеристика методів обліку витрат і калькулювання собівартості для будівельних підприємств, спрямованих на управління витратами.

* Узагальнено автором.

Критична оцінка аналітичної літератури дозволяє виділити такі основні

³²⁴Січний С. Б. Зменшення витрат при проведенні аналізу цін на ринку будівельних матеріалів. *Будівельне виробництво*. 2017. № 63/2. С. 85-91.

³²⁵Новіков О. В. Розмежування витрат для оцінки й аналізу ефективності управління ризиками інвестиційного проекту в будівництві. *Будівельні матеріали та вироби*. 2018. № 5-6. С. 109-111.

³²⁶Човнюк Ю. В., Приймаченко О. В., Чередніченко П. П., Чередніченко О. П. Концептуальні основи аналізу витрат життєвого циклу нерухомості, інвестицій у об'єкти міського будівництва і господарства при врахуванні впливу інфляційних процесів. *Інтернаука. Серія : Економічні науки*. 2023. № 6. URL: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/16856905646693.pdf>.

³²⁷Іваницька Т. Є. Аналіз методів обліку витрат і калькулювання собівартості продукції будівельного підприємства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2016. № 1. С. 129-134.

проблеми аналізу діяльності підприємств будівельної галузі:

1. До теперішнього часу не сформована єдина позиція науковців відносно економічного аналізу, властивого будівельній сфері. Пропоновані ними підходи до здійснення аналітичного процесу в основному представлені методикою наступного (підсумкового) аналізу діяльності суб'єктів будівельної галузі. Окремі рекомендовані методи перспективного (прогнозного) аналізу, які базуються на використанні зарубіжного досвіду та орієнтовані на стабільні ринкові умови, не враховують реалії та особливості, що властиві українській ринковій економіці.

2. У наукових працях відсутня цілісна концепція методології комплексного фінансово-економічного аналізу будівельних підприємств, недостатньо розкрито його сутність, зміст і структуру. При проведенні аналізу практично не враховуються такі важливі фактори, як різні види ризиків, що генеруються невизначеністю внутрішніх і зовнішніх умов функціонування суб'єктів будівельної галузі. Через це не забезпечується повнота дотримання вимог системного підходу, який є найбільш пріоритетним напрямком у методології дослідження різних економічних об'єктів як відкритих систем. Будівельні підприємства часто залежать від зовнішніх факторів, таких як державна політика, екологічні норми та геополітичні події. Зміни в цих факторах можуть мати суттєвий вплив на економіку проєкту.

3. Склад і методика розрахунку окремих аналітичних коефіцієнтів, що використовуються для аналізу різних аспектів фінансового стану суб'єктів будівельної галузі (ліквідності балансу, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності), не завжди враховують особливості діяльності та фінансування будівельних підприємств, структурної та змістовної побудови балансу як основного джерела інформації для оцінки фінансового стану. В економічній літературі не сформовано

єдиного методичного підходу до аналізу та оцінки рівня фінансової стійкості будівельних підприємств. Крім того, з позицій методичних аспектів не в достатній мірі визначено взаємозв'язки та взаємозалежності окремих об'єктів фінансового аналізу будівельних підприємств. Потребує удосконалення методика аналізу ефективності діяльності суб'єктів будівельної сфери з позицій оцінки окремих її складових (економічної, інвестиційної та соціальної).

4. За рамками більшості досліджень залишаються організаційно-методичні підходи до формування аналітичної інформації стратегічного характеру для обґрунтування напрямів стратегічної діяльності будівельних підприємств та її економічного розвитку в довгостроковій перспективі, що представляє важливе значення в умовах нестабільного економічного середовища.

5. Недостатньо приділяється увага процесу організації аналізу, адекватного запитам сучасного управління будівельним підприємством.

6. Бракує методичних розробок щодо формалізованого проектування аналітичних задач на базі сучасних інформаційних систем.

Наявність зазначених вище проблем зумовлює необхідність поглиблення наукових досліджень в сфері аналізу діяльності будівельних підприємств, а саме: аналізу витрат будівельного підприємства; вирішення завдань, що стосуються розроблення пропозицій і рекомендацій щодо удосконалення аналітичного процесу витрат з метою побудови якісного інформаційно-аналітичного забезпечення системи управління будівельним підприємством у кризових умовах.

Підвищення результативності аналітичного дослідження потребує його формалізації, одним із засобів якої є розробка організаційно-інформаційної моделі аналізу витрат будівельних підприємств. Така модель являє собою стислу характеристику аналітичного процесу щодо:

- мети аналізу і переліку завдань для її досягнення;

- об'єктів, суб'єктів аналізу і системи показників;
- джерел інформації та інформаційної бази;
- методів аналізу та узагальнення і реалізації його результатів.

За результатами вивчення аналітичної літератури та узагальнення матеріалів наукових досліджень з питань аналізу діяльності будівельних підприємств можна запропонувати таку організаційно-інформаційну модель аналізу витрат на будівельних підприємствах (табл. 9.2).

Таблиця 9.2

**Організаційно-інформаційна модель
аналізу витрат будівельних підприємств***

Елементи моделі	Визначення
1	2
Мета аналізу	Дослідження величини і структури витрат на кожному етапі будівництва об'єкта або виконання будівельних робіт з встановленням причин і джерел їх виникнення з метою подальшої оптимізації та зниження їхнього рівня.
Завдання аналізу	Оцінка динаміки і структури витрат; виявлення можливостей раціонального використання ресурсів; вивчення виконання кошторисів на виконання будівельних робіт; оцінка собівартості будівельної продукції, факторів її зміни; аналіз витрат за статтями та елементами витрат; виявлення резервів оптимізації витрат; оцінка впливу зміни обсягу та рівня витрат на результативні показники діяльності підприємства.
Суб'єкти аналізу	- бухгалтерська служба; - економічна служба; - фінансова служба; - керівники функціональних та структурних підрозділів підприємства.
Об'єкти аналізу	- витрати будівельного підприємства; - фактори, що впливають на відхилення фактичних витрат і витрат, запланованих у кошторисі на виконання будівельно-монтажних робіт; - резерви зниження витрат.
Система показників	- показники фінансового обліку та звітності; - показники управлінського обліку та звітності; - планові (кошторисні) показники; - розрахункові відносні показники: темпи зростання і приросту, індекси, коефіцієнти структури, координації та ін.

Продовження табл. 9. 2

1	2
Інформаційне забезпечення	- первинні документи (акти-вимоги, акти на списання палива, енергії, акти-вимоги на заміну (внутрішнє переміщення) матеріалів, лімітно-забірні картки, матеріальні звіти, подорожні листи, рапорти про роботу будівельної машини, акти приймання виконаних будівельних робіт, наряди, таблиці обліку використання робочого часу та розрахунку заробітної плати, звіти про використання коштів, наданих на відрядження або під звіт, довідки бухгалтерії, розрахунки бухгалтерії, накладні, рахунки тощо); - облікові реєстри (Журнал 5, 5А); Фінансова звітність (ф. № 1 «Баланс», ф. № 2 «Звіт про фінансові результати»); - нормативно-довідкові дані (норми та нормативи споживання ресурсів, дані про відхилення від норм, калькуляції, матеріали обстежень, перевірок, спостережень, нарад, конструкторська і технологічна документація, кошториси витрат, операційні та фінансові бюджети, результати попередніх аналітичних досліджень тощо).
Методи аналізу	- абсолютних різниць; - ланцюгових підстановок; - горизонтальний аналіз; - вертикальний аналіз; - методи факторного аналізу; - аналіз відносних показників (коефіцієнтів); - економіко-математичні методи.
Узагальнення та реалізації результатів аналізу	- систематизація та узагальнення аналітичної інформації щодо виконання кошторису на виконання будівельних робіт та впливу факторів на відхилення його показників; - виявлення резервів економії витрат; - розроблення системи заходів і проєктів управлінських рішень, спрямованих на реалізацію виявлених резервів; - оформлення результатів аналізу і передача їх керівництву підприємства для реалізації запропонованих заходів; - забезпечення контролю за виконанням прийнятих рішень.

* Складено автором за даними джерела³²⁸.

Ефективне функціонування конкретного будівельного підприємства

³²⁸Волкова Н. А., Подвальна Н. Е., Семенова К. Д. Економічний аналіз : навч. посіб. Одеса : ППЦ «Белка», 2020. 240 с.

забезпечується грамотним управлінням його діяльністю, що, у свою чергу, потребує проведення комплексного аналізу, метою якого є:

- вивчення тенденцій розвитку підприємства;
- глибоке і системне дослідження чинників зміни результатів діяльності;
- обґрунтування бізнес-планів для прийняття правильних управлінських рішень, а також контроль за їх виконанням;
- виявлення резервів підвищення ефективності процесу будівництва;
- надання оцінки результатів діяльності будівельного підприємства.

Відповідно галузева специфіка підприємств будівельної галузі вимагає розробки відповідних сучасних підходів до здійснення аналізу їхньої діяльності.

Оскільки витрати виникають на кожному етапі виконання будівельно-монтажних робіт і порівнюються зі складеним кошторисом для визначення відхилень, їх аналіз набуває вагомого значення в господарській діяльності будівельного підприємства. Виходячи з цього, доцільно запропонувати такі етапи здійснення аналізу витрат (табл. 9.3).

Таблиця 9.3

Етапи аналізу витрат на будівельному підприємстві*

Етап	Суть етапу
1	2
1. Загальний аналіз витрат будівельного підприємства	Аналіз питомої ваги витрат у чистому доході будівельного підприємства
2. Аналіз загальної величини витрат на виконання робіт	Залежність величини витрат від обсягу виконаних робіт та аналіз впливу обсягу та структури робіт на собівартість витрат на 1 грн. виконаних робіт
3. Аналіз структури витрат	Аналіз структури витрат звичайної діяльності, аналіз структури операційних витрат за економічними елементами

Продовження табл. 9.3

1	2
4.Аналіз матеріальних витрат на виконання робіт	Аналіз матеріальних витрат на виконання будівельних робіт
5.Аналіз витрат на оплату праці	Аналіз використання фонду заробітної плати, аналіз середньооблікової чисельності робітників особового складу, аналіз динаміки складу і структури фонду заробітної плати робітників
6.Визначення резервів зниження витрат на виконання будівельно-монтажних робіт	Визначення шляхів зниження витрат, які дозволять зменшити витрати і тим самим збільшити розмір доходів, отриманих підприємством у звітному році

* Складено автором.

Отже, здійснення економічного аналізу витрат будівельних підприємств потребує належної організації аналітичного процесу, під якою розуміється цілеспрямоване упорядкування та удосконалення процесів збору первинних аналітичних даних, їх обробки, узагальнення та отримання інформації, необхідної для управління.

9.2. Аналізування витрат будівельного підприємства

З метою ефективного управління витратами будівельного підприємства, проведемо ретроспективний аналіз витрат за запропонованими етапами аналізу, використовуючи дані досліджуваного підприємства ТОВ «СМП-ЮГ».

Підприємство працює за такими видами діяльності:

- 41.20 Будівництво житлових і нежитлових будівель (основний);
- 43.22 Монтаж водопровідних мереж, систем опалення та кондиціонування;

- 46.90 Неспеціалізована оптова торгівля;
- 47.19 Інші види роздрібної торгівлі в неспеціалізованих магазинах;
- 71.12 Діяльність у сфері інжинірингу, геології та геодезії, надання послуг технічного консультування в цих сферах;
- 33.12 Ремонт і технічне обслуговування машин і устаткування промислового призначення.

Перший етап аналізу здійснюється для загального управління витратами, у ході аналізу визначаються частки витрат будівельного підприємства та виявляються найбільш суттєві з них. Результати визначення питомої ваги собівартості, адміністративних та інших операційних витрат досліджуваного підприємства протягом 2020-2022 років у чистому доході наведені у таблиці 9.4.

Таблиця 9.4

**Частка витрат у чистому доході ТОВ «СМП-ЮГ»
за 2020-2022 роки, %***

Назва підприємства	Питома вага собівартості у чистому доході			Питома вага адміністративних витрат у чистому доході			Питома вага інших операційних витрат у чистому доході		
	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.
ТОВ «СМП-ЮГ»	74,5	72,35	77,11	10,5	8,98	7,95	15,9	17,78	14,2

* Складено автором за даними джерела³²⁹.

Як свідчать дані підприємства, найбільшу частку у складі витрат ТОВ «СМП-ЮГ» займає собівартість. Позитивним моментом є впровадження підприємством політики, яка спрямована на мінімізацію витрат шляхом скорочення адміністративних та інших операційних витрат.

Наступним і не менш важливим етапом аналізу витрат діяльності

³²⁹Облікові та звітні дані ТОВ «СМП-ЮГ». URL: https://zvitnist.com/39330766_TOVARYSTVO_Z_OBMEZHENOU_VDPOVDALNSTU_SMPUH.

підприємства є аналіз їхньої структури.

Оптимальна структура витрат дозволяє підвищити конкурентоспроможність підприємства, а оцінка тенденцій зміни витрат дає змогу оптимізувати управлінську діяльність підприємства (табл. 9.5).

Таблиця 9.5

Аналіз структури витрат діяльності на ТОВ «СМП-ЮГ»*

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.
Собівартість виконаних робіт, тис. грн.	2109,8	2029,8	2005,9
Питома вага, %	72,62%	73,00%	77,68%
Відхилення від попереднього року, %	х	0,38%	4,68%
Адміністративні витрати, тис. грн.	268,4	251,9	206,8
Питома вага, %	9,24%	9,06%	8,01%
Відхилення від попереднього року, %	х	-0,18%	-1,05%
Інші операційні витрати, тис. грн.	527,1	498,8	369,4
Питома вага, %	18,14%	17,94%	14,31%
Відхилення від попереднього року, %	х	-0,20%	-3,63%
Фінансові витрати	-	-	-
Втрати від участі в капіталі	-	-	-
Витрати діяльності, разом	2905,3	2780,5	2582,1

* Складено автором за даними джерела³³⁰.

Найбільшу частку в структурі витрат звичайної діяльності підприємства займає собівартість виконаних будівельно-монтажних робіт. Спостерігається збільшення питомої ваги собівартості – з 72,62% в 2020 році до 77,68% в 2022 році. З іншого боку, адміністративні, інші операційні та інші витрати діяльності мають тенденцію до зменшення (рис. 9.1).

Одним з важливих напрямів при подальшому аналізі витрат є аналіз структури витрат саме за елементами, що дасть змогу визначити частку окремих елементів витрат у загальній їх величині і надати оцінку їхньої зміни за звітний період (табл. 9.6).

³³⁰ Там само.

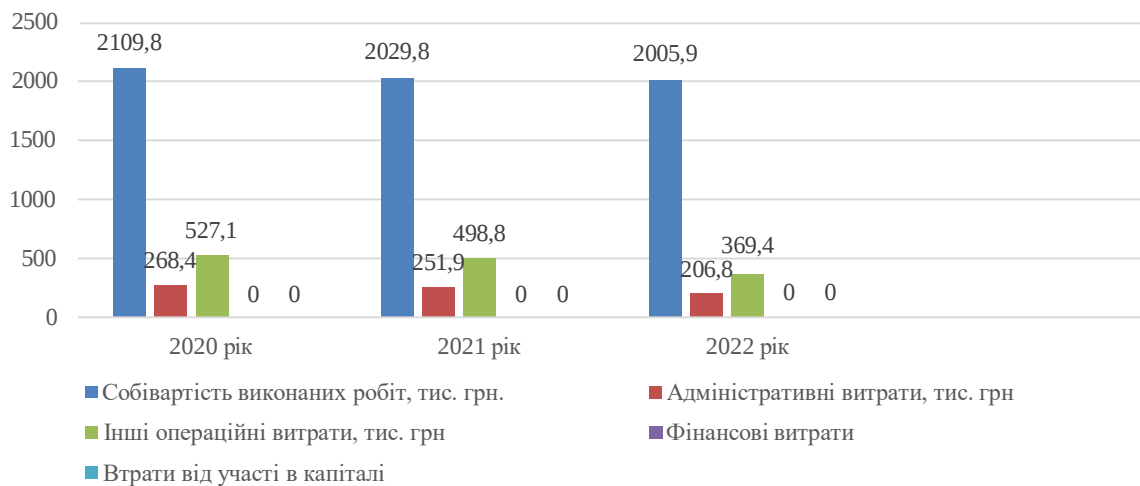

Рис. 9.1. Структура витрат діяльності ТОВ «СМП-ЮГ» за 2020-2022 роки, тис. грн.*

* Складено автором за даними джерела³³¹.

Методика аналізу витрат за економічними елементами має деякі особливості, які проявляються зазвичай у тому, що спочатку визначається питома вага кожного виду витрат у всіх витратах, а потім порівнюється фактична питома вага з плановою, що дозволяє робити висновки щодо зміни у структурі витрат, встановлювати їхні причини і надавати якісну оцінку впливу цих причин на витрати виробництва.

Аналізуючи дані таблиці 9.6, можна зробити висновок, що фактичні загальні витрати у 2022 році зменшились порівняно з 2021 роком – це пов’язано з початком повномасштабного вторгнення: ціни на матеріальні цінності збільшилися (матеріальні витрати зросли на 9,4 тис. грн.), зменшились витрати на оплату праці і відрахування на соціальні заходи через відтік кадрів та зменшення обсягів будівельно-монтажних робіт. Проте зменшення інших витрат є наслідком раціонального використання ресурсів та виступає позитивним моментом.

³³¹Там само.

Таблиця 9.6

**Склад та структура витрат за елементами
на ТОВ «СМП-ЮГ»***

Елементи витрат	2020 р.		2021 р.		2022 р.		Відхилення			
	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	2021/ 2020	2022/ 2021	2022/ 2021	2022/ 2021
							тис. грн.	п.п	тис. грн.	п.п
Матеріальні витрати	1503,5	51,75	1613,1	58,01	1622,5	62,84	109,6	6,26	9,4	4,83
Оплата праці	895,4	30,82	709,8	25,53	558,6	21,63	-185,6	-5,29	-151,2	-3,90
Відрахування на соціальні заходи	196,3	6,76	156,1	5,61	122,8	4,76	-40,2	-1,15	-33,3	-0,85
Амортизація	205,6	7,08	200,9	7,23	190,9	7,39	-4,7	0,15	-10	0,16
Інші витрати	104,5	3,60	100,6	3,62	87,3	3,38	-3,9	0,02	-13,3	-0,24
Разом	2905,3	100	2780,5	100	2582,1	100	-124,8	х	-198,4	х

* Складено автором за даними джерела³³².

Витрати на виконання будівельно-монтажних робіт ТОВ «СМП-ЮГ» безпосередньо пов'язані з виконанням окремого будівельного контракту. Так як задля контролю витрачання ресурсів при виконанні будь-яких будівельних робіт підприємство складає локальні кошториси витрат, на наступному етапі проаналізуємо витрати на монтаж системи опалення за даними конкретного кошторису. Для проведення аналізу впливу факторів на суму прямих матеріальних витрат на виконання окремих робіт, використаємо спосіб ланцюгових підстановок (табл. 9.7).

³³²Там само.

Таблиця 9.7

**Аналіз матеріальних витрат на монтаж системи опалення
ТОВ «СМП-ЮГ» згідно з Розділом 2 локального кошторису***

Найменування робіт і витрат	Кошторис			Факт			Відхи- лення + / –
	Норма витрат	Ціна	Загальна вартість	Норма витрат	Ціна	Загальна вартість	
1	2	3	4	5	6	7	8
Установлення опалювальних радіаторів сталевих:	1,26565	8872,38	11229,33	1,58970	8901,01	14149,94	2920,61
Радіатор опалення KORADO RADIK VK Тип 22 400x400 (h)	1,00	1593,47	1593,47	1,00	1593,47	1593,47	0,00
Радіатор опалення KORADO RADIK VK Тип 22 600x500 (h)	5,00	1995,30	9976,50	6,00	1995,30	11971,80	1995,30
Радіатор опалення KORADO RADIK VK Тип 22 700x500 (h)	4,00	2167,20	8668,80	4,00	2206,70	8826,80	158,00
Радіатор опалення KORADO RADIK VK Тип 22 800x500 (h)	6,00	2521,76	15130,56	7,00	2447,60	17133,20	2002,64
Радіатор опалення KORADO RADIK VK Тип 22 900x500 (h)	2,00	2715,15	5430,30	2,00	2715,15	5430,30	0,00
Радіатор опалення KORADO RADIK VK Тип 22 1000x500 (h)	2,00	2904,24	5808,48	2,00	2904,24	5808,48	0,00

Продовження табл. 9.7

1	2	3	4	5	6	7	8
Радіатор опалення KORADO RADIK VK Тип 22 1100x500 (h)	1,00	3119,12	3119,12	2,00	2001,12	4002,24	883,12
Радіатор опалення KORADO RADIK VK Тип 22 1200x500 (h)	11,00	3308,22	36390,42	11,00	3308,22	36390,42	0,00
Радіатор опалення KORADO RADIK VK Тип 22 1400x500 (h)	19,00	3688,55	70082,45	19,00	3702,67	70350,73	268,28
Радіатор опалення KORADO RADIK VK Тип 22 1600x500 (h)	6,00	4068,89	24413,34	6,00	4206,87	25241,22	827,88
Монтаж приладів на технологічному трубопроводі	57,00	116,00	6612,00	57,00	116,00	6612,00	0,00
Термостатичний елемент	57,00	417,22	23781,54	57,00	420,78	23984,46	202,92
Установлення захисного екрана для радіатора	5,70	605,99	3454,14	5,70	610,47	3479,68	25,54
Захисна декоративна панель для радіатора	57,00	655,65	37372,05	57,00	655,65	37372,05	0,00
Улаштування теплоізоляції плоских поверхонь з фольгованої самоклеючої ізоляції	4,432	92,77	411,16	4,51	95,02	428,92	17,76
Теплоізоляція рулонна самоклеюча фольгована товщиною 10 мм	50,968	53,06	2704,36	50,97	53,06	2704,36	0,00

Продовження табл. 9.7

1	2	3	4	5	6	7	8
Разом прямі витрати по розділу 2	266178,02			275480,06			9302,04
Вартість матеріалів, виробів та конструкцій, грн.	248723,96			249781,36			1057,40
Всього заробітна плата, грн.	17454,06			18243,72			789,66
Загальновиробничі витрати, грн.	8424,61			8968,60			543,99
Всього будівельні роботи, грн.	274602,63			284448,66			9846,03

* Складено автором за даними джерела³³³.

За даними аналітичної таблиці можемо зробити висновок, що фактично спостерігалось перевищення прямих та загальновиробничих витрат на виконання робіт зі встановлення системи опалення порівняно із запланованими показниками (згідно з кошторисом) на 9846,03 грн. Це пов'язано з підвищенням цін на матеріали та конструкції протягом виконання будівельно-монтажних робіт і неврахування потрібної кількості матеріалів в кошторисі.

На наступному етапі доцільно провести детальний аналіз відхилень матеріальних витрат при виконанні будівельних робіт, а саме: встановленні деяких видів радіаторів опалення, використовуючи спосіб абсолютних різниць, за формулою (9.1):

$$MB = H * Ц, \quad (9.1)$$

де: MB – матеріальні витрати, грн.;

H – норма витрат;

Ц – ціна, грн.

³³³ Там само.

Зміна матеріальних витрат за рахунок зміни норми витрат і ціни за Радіатор опалення KORADO RADIK VK Тип 22 800x500 (h) становить:

- $\Delta M_{5H} = (7 - 6) * 2521,76 = +2521,76$ (грн.);
- $\Delta M_{5ц} = (2447,60 - 2521,76) * 7 = -519,12$ (грн.);
- $\Delta M_5 = +2002,64$ (грн.).

Зміна матеріальних витрат за рахунок зміни норми витрат і ціни за Радіатор опалення KORADO RADIK VK Тип 22 1100x500 (h) становить:

- $\Delta M_{8H} = (2 - 1) * 3119,12 = +3119,12$ (грн.);
- $\Delta M_{8Hц} = (2001,12 - 3119,12) * 2 = -2236$ (грн.);
- $\Delta M_8 = +883,12$ (грн.).

Резерв економії за двома вищенаведеними матеріалами, за якими здійснено перевитрачання, становить 5640,88 грн. (2521,76+3119,12), в той час як на першому етапі деталізації показників ці резерви були 2885,76 грн. Можемо бачити, що резерв економії за Радіатором Типу 22 1100x500 менше ніж за Радіатором Типу 22 800x500.

На наступному етапі проведемо аналіз витрат на оплату праці, завданням якого є визначення доцільного використання фонду оплати праці на виконання окремого будівельного контракту, виявлення непродуктивних витрат по заробітній платі, встановлення впливу витрат заробітної плати на собівартість будівельно-монтажних робіт.

При аналізі використання фонду оплати праці на виконання окремого будівельного контракту ТОВ «СМП-ЮГ» слід вивчити абсолютну суму відхилень від кошторису по фонду заробітної плати та відносну зміну витрат на оплату праці в розрахунку на 1 тис. грн. обсягу будівельно-монтажних робіт (табл. 9.8).

Таблиця 9.8

**Аналіз використання фонду оплати праці
на монтаж системи опалення ТОВ «СМП-ЮГ»
згідно з Розділом 2 локального кошторису***

Показники	Кошторис	Факт	Відхилення	
			Сума, грн.	%
Обсяг будівельно-монтажних робіт.	248723,96	249781,36	+1057,4	+0,43
Фонд оплати праці працівників, зайнятих у встановленні системи опалення, в т.ч.	25878,67	27212,32	+1333,65	+5,15
- робітників	19213,51	20112,32	+898,81	+4,68
- керівників	0	0	0	0
- спеціалістів	6665,16	7100	+434,84	+6,52
Заробітна плата на 1000 грн. будівельно-монтажних робіт.	104,05	108,95	+4,9	+4,70

* Складено автором за даними джерела³³⁴.

Таким чином, абсолютна перевитрата фонду заробітної плати на виконання будівельного контракту склала 1333,65 грн., або 5,15%. Перевитрата фонду заробітної плати допущена за всіма категоріями працівників, окрім керівників, які не були залучені до даного етапу виконання робіт (рис. 9.2).

Рис. 9.2. Використання фонду оплати праці на виконання будівельного контракту зі встановлення системи опалення (за Розділом 2 локального кошторису), грн.*

* Складено автором на основі³³⁵.

³³⁴ Там само.

Аналізуючи дані діаграми, можна визначити, що фонд заробітної плати робітників, зайнятих роботами на встановлення системи опалення, збільшився фактично на 1333,65 грн., або на 5,15%. Така перевитрата по фонду заробітної плати могла виникнути під впливом таких факторів: зміни чисельності працівників; продуктивності праці; рівня середньої заробітної плати; середньої кількості днів, відпрацьованих одним працівником; тривалості робочої зміни; інфляції; складу трудових ресурсів підприємства (табл. 9.9).

Таблиця 9.9

**Вплив чисельності працівників
та їх середньої заробітної плати на фонд оплати праці***

Показники	Кошторис	Факт	Відхилення		
			Всього	За рах. обсягу БМР	За рах. кваліфікації працівника
Чисельність працівників зайнятих виконанням окремих робіт, чол.	2	3	+1	x	x
Середня зарплата 1 працівника, зайнятого виконанням окремих робіт, грн.	12939,34	9070,77	-3868,57	x	x
Фонд оплати праці на виконання окремих робіт за будівельним контрактом, грн.	25878,67	27212,32	+1333,65	+702,60	+631,05

* Складено автором за даними джерела³³⁶.

За даними таблиці 9.9 можна зробити висновок, що фонд оплати праці працівників, зайнятих виконанням монтажних робіт за окремим будівельним контрактом, використаний з перевитратою на суму 1333,65 грн., збільшення чисельності працівників на 1 людину. До збільшення витрат на оплату праці призвело збільшення обсягів будівельно-монтажних робіт та покращення кваліфікації працівників.

³³⁵Там само.

³³⁶Там само.

Завершальним етапом аналізу витрат на виконання робіт за будівельним контрактом досліджуваного підприємства ТОВ «СМП-ЮГ» є шляхи їх зниження, які запропоновані на рис. 9.3. Нижченаведені способи оптимізації витрат дозволяють не тільки зменшити витрати, а й як наслідок збільшити розмір доходів, отриманих підприємством, що позитивно вплине на фінансовий результат.

Рис. 9.3. Шляхи зниження витрат на виконання будівельно-монтажних робіт*

* Складено автором.

Тим не менш, є чимало проблем, пов'язаних з впровадженням певних шляхів зниження витрат. Наприклад, зменшення витрат на придбання якісних матеріалів та заміна більш дешевими може призвести до зниження якості

виконаних будівельно-монтажних робіт, що, у свою чергу, призведе до втрати репутації підприємства та негативно відіб'ється на подальшій кількості замовлень.

Таким чином, на етапі планування зниження витрат ТОВ «СМП-ЮГ» необхідно визначати вплив використаних факторів на собівартість будівельно-монтажних робіт з врахуванням особливостей будівельної галузі.

Отже, оцінка сучасної теорії та практики аналізу витрат будівельних підприємств показує, що він базується на застосуванні традиційних підходів до проведення аналітичних досліджень, але з урахуванням галузевих особливостей. Також система аналізу орієнтована на управління процесами мінімізації витрат. Тому, на наш погляд, перспективи подальшого розвитку аналізу фінансово-господарської діяльності будівельних підприємств в системі прийняття управлінських рішень пов'язані з використанням методологічного підходу, який передбачає взаємоузгодженість комплексності та системності, що забезпечується:

- правильною структуризацією аналітичного процесу на основі побудови ієрархії об'єктів аналізу та всебічним їх дослідженням з використанням усіх видів економічної інформації;
- розробкою єдиної, універсальної системи кількісних і якісних показників;
- вивченням усіх сторін діяльності будівельних підприємств та виявленням всебічних причинних залежностей;
- проведенням узагальненої та комплексної оцінки результатів роботи будівельного підприємства;
- використанням стратегії оперативного реагування на можливості отримання різного роду інвестиційних джерел;
- наданням повної характеристики сучасного стану і розвитку будівельного підприємства.

9.3. Використання результатів аналізу для антикризового управління будівельним підприємством

Сучасний стан української економіки, потужний фактор невизначеності через продовження воєнних дій, логістичні обмеження, зростання цін на матеріали та паливо і значний дефіцит кваліфікованих кадрів призводять до появи цілої низки проблем, які супроводжують виникнення кризових явищ в діяльності будівельного підприємства. Тому виникає потреба створення системи антикризового управління будівельним підприємством, що дозволить сформулювати комплекс запобіжних заходів для подолання кризового стану, зниження рівня його негативних наслідків на діяльність.

На основі проведеного ретроспективного економічного аналізу діяльності досліджуваного підприємства, в тому числі аналізу витрат на виконання будівельного контракту, виявлено, що діяльність будівельних підприємств є недостатньо захищеною від виникнення зовнішніх та внутрішніх ризиків. Тому вбачаємо за доцільне визначити ризики діяльності ТОВ «СМП-ЮГ» (рис. 9.4) і розглянути методи їх прогнозування.

Вважаємо, що процес управління ризиками дозволить завчасно визначити потенційні проблеми, запобігти їхнім наслідкам, в разі необхідності розробити антикризові заходи з метою усунення негативних наслідків для підприємства. Так, одним із методів, що дозволяє визначити порядок, послідовність і терміни виконання заходів щодо управління ризиками, є планування.

Однак при цьому мова йде про ті ризики, які можуть бути ідентифіковані та оцінені до початку реалізації проєкту, тобто їх можна передбачити. Такі ризики включаються до плану управління ризиками, який містить перелік ідентифікованих ризиків проєкту, їхню оцінку та стратегію щодо способу обробки відповідальних осіб за контроль ризиків.

Рис. 9.4. Класифікація ризиків ТОВ «СМП-ЮГ» залежно від причин їх виникнення*

* Узагальнено автором за даними джерела³³⁷.

В процесі реалізації будівельного проєкту, доцільним є створення резервів ресурсів на покриття непередбачених витрат, що дозволяє компенсувати ризик, який виникає.

³³⁷Завидівська О. І. Управління проєктними ризиками : конспект лекцій. Лекція № 6. Львів : ЛДУФЗК, 2020. 10 с.

Таким чином, з метою забезпечення прийняття ефективних правильних рішень до настання ризикових подій, доцільно проводити моніторинг антикризового розвитку діяльності підприємства. Це дозволить забезпечити керівництво підприємства інформацією про можливі ризики, що, у свою чергу, дозволить передбачити небезпеки кризової ситуації, провести аналіз її симптомів та розробити заходи для зниження негативних наслідків кризи³³⁸. Тому, задля недопущення виникнення кризи в діяльності ТОВ «СМП-ЮГ», пропонується досліджуваному підприємству запровадити належну взаємодію внутрішніх чинників його системи та своєчасного реагування на зміну зовнішнього середовища. Слід зазначити, що досліджуване підприємство розуміє важливість антикризового управління, тому з початком бойових дій на території Херсонської області провело релокацію бізнесу на більш безпечну територію України, оцінивши ризики та наслідки кризи. Це дозволило підприємству не припинити діяльність під час воєнного стану.

З метою зменшення або уникнення кризи діяльності підприємства в майбутньому рекомендується вжити низку заходів, при яких спеціалісти підприємства будуть залучені до сфери антикризового управління для виконання таких функцій як планування та розробка заходів реагування на ризики, їх моніторинг та контроль, визначення періоду проведення заходів щодо контролю та управління ризиком тощо.

Для оцінювання ймовірності настання кризових явищ можна використовувати такі аналітичні методи визначення фінансового стану, як горизонтальний та вертикальний аналіз звітності. В таблиці 9.10 наведений горизонтальний аналіз активів ТОВ «СМП-ЮГ» у 2020-2022 роках на основі даних Балансу (Звіту про фінансовий стан).

³³⁸Краєвський В. М., Пінчук К. С. Удосконалення управлінського обліку та внутрішньогосподарського контролю у будівництві. *Фінанси, облік, оподаткування*. 2020. № 5. С. 98-107.

Таблиця 9.10

Горизонтальний аналіз активів ТОВ «СМП-ЮГ»*

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Абс. приріст 2021/ 2020, +,-	Відн. приріст 2021/ 2020, %	Абс. приріст 2022/ 2021, +,-	Відн. приріст 2022/ 2021, %
Необоротні активи	6	7	2,5	1	16,67	-4,5	-64,29
Запаси	501,5	317,5	534,8	-184	-36,69	217,3	68,44
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	59,5	0	199,5	-59,5	-100	199,5	-
Гроші та їх еквіваленти	160,3	278,3	27,3	118	73,61	-251	-90,19
Оборотні активи	721,3	595,8	761,6	-125,5	-17,40	165,8	27,83
Активи	727,3	602,8	764,1	-124,5	-17,12	161,3	26,76

* Складено автором за даними джерела³³⁹.

Згідно з даними таблиці 9.10, спостерігається збільшення підсумку балансу підприємства у 2022 році, яке зумовлене зростанням оборотних активів (+27,83%). У підприємства збільшилася величина майна – про це свідчить збільшення суми активів на 26,76% у 2022 році.

Рис. 9.5. Динаміка активів ТОВ «СМП-ЮГ» у 2020-2022 роках, тис. грн.*

* Складено автором за даними джерела³⁴⁰.

³³⁹Облікові та звітні дані ТОВ «СМП-ЮГ». URL: https://zvitnist.com/39330766_TOVARYSTVO_Z_OBMEZHENOU_VDPOVDALNSTU_SMPUH.

³⁴⁰Там само.

Наведений вище графік наглядно показує посилення господарського потенціалу підприємства завдяки збільшенню суми активів.

В наступній таблиці 9.11 представлені результати проведення горизонтального аналізу пасивів ТОВ «СМП-ЮГ» у 2020-2022 роках.

Таблиця 9.11

Горизонтальний аналіз пасивів ТОВ «СМП-ЮГ»*

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Абс. приріст 2021/ 2020, +,-	Відн. приріст 2021/ 2020, %	Абс. приріст 2022/2021, +,-	Відн. приріст 2022/ 2021, %
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	146,1	139,8	151,4	-6,3	-4,31	11,6	8,30
Власний капітал	171,6	166,6	178,2	-5	-2,91	11,6	6,96
Довгострокові зобов'язання	0	0	0	0	-	0	-
Роботи, послуги	125,6	29	309,1	-96,6	-76,91	280,1	965,86
Розрахунками з бюджетом	10,9	65,4	9,7	54,5	500	-55,7	-85,17
Інші поточні зобов'язання	419,2	341,8	261,4	-77,4	-18,46	-80,4	-23,52
Короткострокові зобов'язання	555,7	436,2	585,9	-119,5	-21,50	149,7	34,32
Баланс	727,3	602,8	764,1	-124,5	-17,12	161,3	26,76

* Складено автором за даними джерела³⁴¹.

У підприємства у звітному періоді відбулося зростання величини власного капіталу, що вказує на підвищення рівня благополуччя власників. Зростання загальної величини зобов'язань забезпечує більш повне розкриття наявного потенціалу підприємства, хоча призводить до підвищення залежності від зовнішніх фінансових ресурсів.

³⁴¹Там само.

Наведемо наочно на рис. 9.6 динаміку пасивів ТОВ «СМП-ЮГ» у 2020-2022 роках.

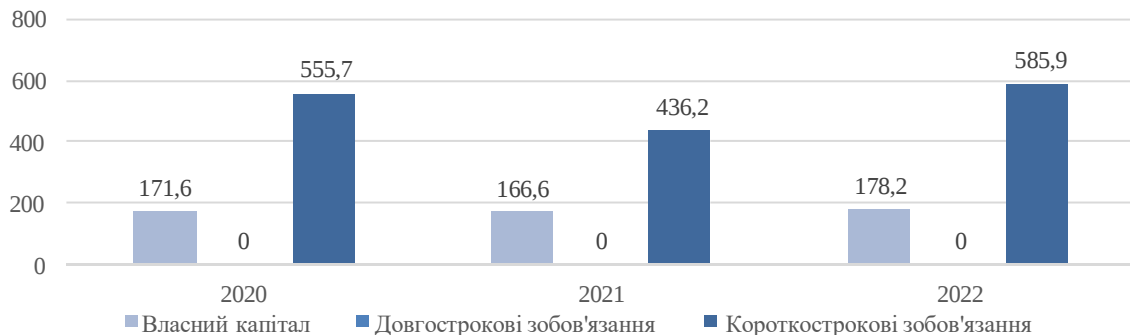

Рис. 9.6. Динаміка пасивів ТОВ «СМП-ЮГ» у 2020-2022 роках, тис. грн.*

* Складено автором за даними джерела³⁴².

Дані рис. 9.6 демонструють, що в 2022 році збільшилася сума наявних джерел фінансування для залучення активів, що зумовлено зростанням власного капіталу (+6,96%) і короткострокових зобов'язань (+34,32%).

Виходячи з проведеного аналізу та з метою передбачення банкрутства та кризового стану підприємства, пропонується проводити аналіз із розрахунком інтегрального показника Z , який має значну точність, тому найчастіше використовується для розробки напрямів щодо попередження банкрутства чи вдосконалення антикризового управління.

Найбільш поширеним економіко-математичним методом прогнозування ймовірності настання кризового стану є дискримінантний аналіз, до якого відносять п'ятифакторну модель Альтмана, дискримінантну модель Р. Ліса, Тоффлера, О. О. Терещенка, коефіцієнт У. Бівера тощо³⁴³. Для практичного розрахунку показників цих моделей використовуються

³⁴²Там само.

³⁴³Добровольська О. В., Дуброва Н. П. MDA-аналіз для оцінювання ймовірності банкрутства підприємства (на прикладі АВ ТОВ «Агроцентр К»). *Проблеми системного підходу в економіці*. 2021. № 1(81). С. 53-59.

дані Балансу та Звіту про фінансові результати досліджуваного підприємства.

Коефіцієнт Бівера широко використовується вітчизняними та зарубіжними фінансовими аналітиками. Розрахунок коефіцієнта наведений в таблиці 9.12.

Таблиця 9.12

Розрахунок імовірності банкрутства (кризового стану)

ТОВ «СМП-ЮГ» за моделлю Бівера*

Показник	Формула для форм № 1 та № 2	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Абсолютне відхилення, +/-
Коефіцієнт Бівера = чистий фінансовий результат + амортизація / довгострокові зобов'язання і забезпечення + поточні зобов'язання і забезпечення	(Ф.2 р.2350 + Ф.2 р.2515)/ (Ф.1 р.1595+ Ф.1 р.1695)	0,39	0,48	0,35	-0,04

* Складено автором за даними джерела³⁴⁴.

Критерії показників з використанням методики У. Бівера такі:

- більше 0,4 – добрий стан;
- близько 0,17 – за 5-6 років до банкрутства;
- менше -0,15 – за 1 рік до банкрутства.

Таким чином, за коефіцієнтом Бівера ТОВ «СМП-ЮГ» має задовільну структуру балансу та не є банкрутом.

Далі розглянемо п'ятифакторну модель Альтмана, що призначена для підприємств, які не розміщують акції на фондовому ринку (табл. 9.13). Її розрахунок наведений у формулі (9.2):

³⁴⁴Облікові та звітні дані ТОВ «СМП-ЮГ». URL: https://zvitnist.com/39330766_TOVARYSTVO_Z_OBMEZHENOU_VDPOVDALNSTU_SMPUH.

$$Z = 0,717 * X_1 + 0,847 * X_2 + 3,107 * X_3 + 0,420 * X_4 + 0,998 * X_5, \quad (9.2)$$

де X_1 – власний оборотний капітал / актив балансу;

X_2 – нерозподілений прибуток / актив балансу;

X_3 – фінансовий результат до оподаткування / актив балансу;

X_4 – власний капітал / поточні зобов'язання і забезпечення;

X_5 – чистий дохід від реалізації робіт / актив балансу.

Критерії показників з використанням методики Альтмана такі:

- $Z > 2,99$ – безпечна зона;
- $1,23 < Z < 2,99$ – «сіра» зона;
- $Z < 1,23$ – зона лиха.

Таким чином, згідно з моделлю Альтмана ймовірність банкрутства досліджуваного підприємства низька.

Таблиця 9.13

Розрахунок імовірності банкрутства (кризового стану)

ТОВ «СМП-ЮГ» за моделлю Альтмана*

Показ- ник	Формула для форм № 1 та № 2	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Абс. відхилення, +/-
X_1	$(\Phi.1 \text{ p.1195} - \Phi.1 \text{ p.1695}) / \Phi.1 \text{ p.1300}$	0,228	0,265	0,230	0,002
X_2	$\Phi.1 \text{ p.1420} / \Phi.1 \text{ p.1300}$	0,201	0,232	0,198	-0,003
X_3	$\Phi.2 \text{ p.2290} / \Phi.1 \text{ p.1300}$	0,018	0,025	0,025	0,007
X_4	$\Phi.1 \text{ p.1495} / \Phi.1 \text{ p.1695}$	0,309	0,382	0,304	-0,005
X_5	$\Phi.2 \text{ p.2000} / \Phi.1 \text{ p.1300}$	3,721	4,654	3,405	-0,316
$Z = 0,717 * X_1 + 0,847 * X_2 + 3,107 * X_3 + 0,420 * X_4 + 0,998 * X_5$		4,233	5,269	3,937	-0,296

* Складено автором за даними джерела³⁴⁵.

³⁴⁵Там само.

Застосування наступної моделі дискримінантного аналізу – моделі Р. Ліса, яка обчислюється за нижченаведеною формулою (9.3), підтвердило низьку ймовірність банкрутства (табл. 9.14).

$$Z = 0,063 * X_1 + 0,092 * X_2 + 0,057 * X_3 + 0,001 * X_4, \quad (9.3)$$

де X_1 – всього оборотні активи / актив балансу;

X_2 – фінансовий результат від операційної діяльності / актив балансу;

X_3 – нерозподілений прибуток / актив балансу;

X_4 – власний капітал / позиковий капітал.

Таблиця 9.14

Розрахунок імовірності банкрутства (кризового стану)

ТОВ «СМП-ЮГ» за моделлю Ліса*

Показник	Формула для форм № 1 та № 2	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Абс. відхилення, +/-
X_1	Ф.1 р.1195 / Ф.1 р.1300	0,992	0,988	0,997	0,005
X_2	Ф.2 р.2190 / Ф.1 р.1300	0,018	0,025	0,025	0,007
X_3	Ф.1 р.1420 / Ф.1 р.1300	0,201	0,232	0,198	-0,003
X_4	Ф.1 р.1495 / (Ф.1 р.1595 + Ф.1 р.1695)	0,309	0,382	0,304	-0,005
$Z = 0,063 * X_1 + 0,092 * X_2 + 0,057 * X_3 + 0,001 * X_4$		0,076	0,078	0,077	0,001

* Складено автором за даними джерела³⁴⁶.

Критерії показників з використанням методики Ліса такі:

- $Z > 0,037$ – ймовірність банкрутства низька;
- $Z = 0,037$ – ймовірність банкрутства гранична;
- $Z < 0,037$ – ймовірність банкрутства висока.

³⁴⁶Там само.

В Україні досить поширеною є діагностика кризового стану підприємства за моделлю Терещенка О. О. Вона охоплює різносторонні показники фінансового стану підприємства: прибутковість, ліквідність, оборотність, структуру майна, капіталу тощо. Цей метод оцінки дає змогу виявити тенденції у динаміці фінансового стану ТОВ «СМП-ЮГ» за 2020-2022 роки (табл. 9.15).

Таблиця 9.15

Розрахунок імовірності банкрутства (кризового стану)

ТОВ «СМП-ЮГ» за моделлю Терещенка О. О.*

Показник	Формула для форм № 1 та № 2	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Абс. відхилення, +/-
X ₁	$\Phi.2 \text{ р.}2000 / (\Phi.1 \text{ р.}1595 + \Phi.1 \text{ р.}1695)$	4,870	6,432	4,440	-0,430
X ₂	$\Phi.1 \text{ р.}1900 / (\Phi.1 \text{ р.}1595 + \Phi.1 \text{ р.}1695)$	1,309	1,382	1,304	-0,005
X ₃	$\Phi.2 \text{ р.}2350 / \Phi.1 \text{ р.}1300$	0,015	0,021	0,021	0,006
X ₄	$\Phi.2 \text{ р.}2350 / \Phi.2 \text{ р.}2000$	0,004	0,004	0,006	0,002
X ₅	$\Phi.1 \text{ р.}1100 / \Phi.2 \text{ р.}2000$	0,185	0,113	0,206	0,020
X ₆	$\Phi.2 \text{ р.}2000 / \Phi.1 \text{ р.}1300$	3,721	4,654	3,405	-0,316
$Z = 1,5 * X_1 + 0,08 * X_2 + 10 * X_3 + 5 * X_4 + 0,3 * X_5 + 0,1 * X_6$		8,006	10,486	7,405	-0,600

* Складено автором за даними джерела³⁴⁷.

Розрахунок імовірності банкрутства за моделлю Терещенка О. О. наведений у формулі (9.4):

$$Z = 1,5 * X_1 + 0,08 * X_2 + 10 * X_3 + 5 * X_4 + 0,3 * X_5 + 0,1 * X_6, \quad (9.4)$$

де X₁ – чистий дохід від реалізації продукції / довгострокові зобов'язання і забезпечення + поточні зобов'язання і забезпечення;

X₂ – пасив балансу/ довгострокові зобов'язання і забезпечення + поточні зобов'язання і забезпечення;

³⁴⁷Там само.

X_3 – чистий фінансовий результат / середньорічна сума активу балансу;

X_4 – чистий фінансовий результат / чистий дохід від реалізації продукції;

X_5 – запаси / чистий дохід від реалізації продукції;

X_6 – чистий дохід від реалізації продукції / валюта балансу.

Критерії показників з використанням методики Терещенка О. О. такі:

- $Z > 2$ – ймовірність банкрутства низька;

- $1 < Z < 2$ – ймовірність банкрутства – граничне значення;

- $0 < Z < 1$ – ймовірність банкрутства висока.

Отже, оскільки динаміка показників упродовж 2020-2022 років $Z > 2$, то ТОВ «СМП-ЮГ» є фінансово стійким і йому не загрожує банкрутство.

Всі застосовані вище моделі визначення ймовірності настання кризи (ймовірності банкрутства) відображають різні аспекти господарської діяльності підприємства і можуть бути використані у діагностичних розрахунках зовнішніми користувачами, що вказує на їхні позитивні характеристики.

Отже, за допомогою аналізу ймовірності банкрутства підприємства з використанням діагностичних методів дослідження можна вчасно виявляти ознаки кризи на будівельному підприємстві. Для здійснення аналізу й оцінювання кризових явищ, доцільно застосовувати не тільки запропоновані, а й інші дискримінантні економіко-математичні методи визначення кризових явищ, які враховуватимуть галузеві особливості й будуть адаптовані до умов невизначеності й нестабільності сьогодення.

Таким чином, провівши економічний аналіз діяльності підприємства, було виявлено, що воно є недостатньо захищеним від виникнення зовнішніх та внутрішніх ризиків. Задля недопущення виникнення кризи в діяльності ТОВ «СМП-ЮГ», запропоновано досліджуваному підприємству запровадити належну взаємодію внутрішніх чинників його системи та своєчасного реагування на зміну зовнішнього середовища. Рекомендовано вжити низку заходів, при яких спеціалісти підприємства будуть залучені до сфери антикризового управління для виконання таких функцій як планування та

розробка заходів реагування на ризики, їх моніторинг та контроль, визначення періоду проведення заходів щодо контролю та управління ризиком тощо.

Передбачення криз можливе лише на основі аналізу ситуацій і тенденцій. Розпізнавання криз будується як на діючих в управлінні показниках, так і на спеціалізованих, які, імовірно, у майбутньому ще прийдеться розробляти. Методологія розпізнавання кризи найтіснішим чином пов'язана з організацією цієї роботи, що вимагає наявності фахівців, функції їхньої діяльності, статус рекомендації ними рішень, взаємодію в системі управління. Коли ми говоримо про таких фахівців, як менеджери чи фахівці-аналітики, передбачається не тільки підготовка та наявність так званих антикризових менеджерів чи арбітражних керуючих. Не варто забувати й про спеціалізованих фахівців, які володіють проблемою (інженерів, технологів).

Необхідно відзначити, що будь-яке управління у визначеній мірі повинно бути антикризовим і тим більше ставати антикризовим у міру вступу в смугу кризового розвитку підприємства. Ігнорування цього положення має негативні наслідки, врахування його сприяє безболісному проходженню кризових ситуацій. Подолання криз залежить від методик аналізу кризових ситуацій і наявності фахівців в галузі антикризового управління. Професіоналізм управління не обмежується навичками нормального, успішного управління, він повинен виявлятися й в умовах підвищеного ризику, нестабільності, кризи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. A Comparison of the Tax Burden on Labor in the OECD. *Tax Foundation*. URL: <https://taxfoundation.org/publications/comparison-tax-burden-labor-oecd/>.
2. A New Era for Corporate Taxation in the EU Enters into Force Today. *European Commission*. 2024. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_6712.
3. A New Strategy for Social Cohesion. Revised Strategy for Social Cohesion Approved by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 31 March 2004. *European Committee for Social Cohesion (CDCS)*. URL: https://www.coe.int/t/dg3/socialpolicies/socialcohesiondev/source/RevisedStrategy_en.pdf.
4. Abdelal R., Herrera Y. M., Johnston A. I., McDermott R. Identity as a Variable. *Perspectives on Politics*. 2006. Vol. 4. Issue 4. P. 695-711.
5. About the European Committee for Social Cohesion. *Council of Europe*. URL: <https://www.coe.int/en/web/european-social-charter/about-the-ccs>.
6. Alatas S. F., Khaldunian A. Exemplar for a Historical Sociology for the South. *Current Sociology*. 2006. Vol. 54(3). P. 397-411.
7. Aminy A. The Analysis of the Influence of Card-based Payment and Electronic Money on Money Supply. *Journal of Contemporary Information Technology, Management and Accounting*. 2022. Vol. 3(1). P. 48-56.
8. Auerbach A. J., Slemrod J. The Economic Effects of the Tax Reform Act of 1986. *Journal of Economic Literature*. 1997. Vol. 35(2). P. 589-632.
9. Authorization of Electronic Money Institutions. 2021. *Bank of Lithuania*. URL: <https://www.lb.lt/en/authorisation-of-electronic-money-institutions>.
10. Bauer P. C., Freitag M. Measuring Trust : The Oxford handbook of social and political trust. Oxford : Oxford University Press, 2018. P. 15-36.
11. Bech M., Garratt R. Illiquidity in the Interbank Payment System Following Wide-scale Disruptions. *Journal of Money, Credit and Banking*. 2012. Vol. 44(5). P. 903-929. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1538-4616.2012.00515.x>.
12. Berger-Schmitt R. Considering Social Cohesion in Quality of Life Assessments: Concept and Measurement. *Social Indicators Research*. 2002. Vol. 58. P. 403-428.
13. Bernard P. La Cohésion Sociale: Critique Dialectique d'un Quasi-concept. *Lien social et Politiques*. 1999. Vol. 20. P. 47-59.
14. Blakyta G., Ganushchak T. Enterprise Financial Security as a Component of the Economic Security of the State. *Investment Management and Financial Innovations*. 2018. Vol. 15. Issue 2. P. 248-256.
15. Bottoni G. A Multilevel Measurement Model of Social Cohesion. *Social Indicators Research*. 2018. Vol. 136 (3). P. 835-857.
16. Bunn D., Bray S., Haddinga J. Insights into the Tax Systems of

Scandinavian Countries. April 20, 2023. *Tax Foundation*. URL: <https://taxfoundation.org/blog/scandinavian-social-programs-taxes-2023>.

17. Bunn D., Hogleve L. International Tax Competitiveness Index, 2022. *Tax Foundation*. URL: <https://taxfoundation.org/2022-international-tax-competitiveness-index/>.

18. Cantle T. About Community Cohesion. URL: <https://tedcantle.co.uk/about-community-cohesion/>.

19. Chan J., To H.-P., Chan E. Reconsidering Social Cohesion: Developing a Definition and Analytical Framework for Empirical Research. *Social indicators research*. 2006. Vol. 75 (2). P. 273-302.

20. Code Général des Impôts. Dernière Modification: 2023-03-12. Edition: 2023-03-14. *Legifrance*. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/codes/id/LEGISCTA000006179569/>.

21. Code Général des Impôts. *Legifrance*. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006069577/.

22. Dackehag M., Hansson Å. Taxation of Income and Economic Growth: An Empirical Analysis of 25 Rich OECD Countries. Lund : Lund University, 2012. 33 p.

23. Den Sociala Sammanhållningen Fortsatt Stark i Sverige. Publicerad 17 Maj 2017. *Vid SOM-institutet*. URL: <https://www.gu.se/nyheter/den-sociala-sammanhallningen-fortsatt-stark-i-sverige>.

24. Devereux M. P., Lockwood B., Redoano M. Do Countries Compete over Corporate Tax Rates? *Journal of Public Economics*. 2008. Vol. 92. Issues 5-6. Pp. 1210-1235.

25. Digital Payments Statistics in 2023 (Latest U.S. & Global Data). *Ecommerce*. URL: <https://ecommercetips.org/digital-payments-statistics/>.

26. Dragolov G., Ignácz Z. S., Lorenz J., Delhey J., Boehnke K., Unzicker K. Theoretical Framework of the Social Cohesion Radar. *Social Cohesion in the Western World*. Switzerland, Cham : Springer International Publishing, 2016. P. 1-13.

27. Durante A. Most Successful Fiscal Consolidations do not Rely Solely on Tax Hikes. October 18, 2023. *Tax Foundation*. URL: <https://taxfoundation.org/blog/us-fiscal-consolidation-tax-spending/>.

28. Durkheim E. Le Suicide: Étude de Sociologie. Paris : F. Alcan, 1897. 486 p.

29. Egger P., Eggert W., Keuschnigg C., Winner H. Corporate Taxation, Debt Financing and Foreign-plant Ownership. *European Economic Review*. 2010. Vol. 54. Issue 1. Pp. 96-107.

30. Electronic Money Institution vs Payment Institution (the Difference is E-money). *PSP Lab*. 2020. URL: <https://psplab.com/kb/electronic-money-institution-vs-payment-institution>.

31. Enache C. Top Personal Income Tax Rates in Europe. February 28, 2023. *Tax Foundation*. URL: <https://taxfoundation.org/data/all/eu/top-personal-income-tax-rates-europe-2023/>.

32. Erikson K. Reflections on Generativity and Society: A Sociologist's Perspective. *The Generative Society: Caring for Future Generations* / edited by E. Aubin, D. P. McAdams, T.-C. Kim. Washington : American Psychological Association, 2004. P. 51-61.
33. Estonski CIT 2.0. URL: https://poland-consult.com/wp-content/uploads/2022/06/estonski_cit_2-0.pdf.
34. Estoński CIT. *Podatki.gov.pl*. URL: <https://www.podatki.gov.pl/cit/estonski-cit/>.
35. European Committee for Social Cohesion (CCS). *Council of Europe*. URL: <https://www.coe.int/en/web/european-social-charter/about-the-ccs>.
36. Fonseca X., Lukosch S., Brazier F. Social Cohesion Revisited: A New Definition and How to Characterize It. *Innovation: The European Journal of Social Science Research*. 2019. Vol. 32. Issue 2. P. 231-253. DOI: <https://doi.org/10.1080/13511610.2018.1497480>.
37. Friedkin N. E. Social Cohesion. *Annual Review of Sociology*. 2004. Vol. 30. P. 409-425.
38. General Information on Taxes in France. *Elitax*. URL: <https://www.elitax.com/general-information-on-taxes-in-france/>.
39. Giardiello M. The Generative Theory of Social Cohesion and Civic Integration. *European Scientific Journal*. June 2014. Special edition. Vol. 2. P. 80-89.
40. Gilligan M. J., Pasquale B. J., Samii C. Civil War and Social Cohesion: Lab-in-the-field Evidence from Nepal. *American Journal of Political Science*. 2014. Vol. 58. Issue 3. P. 604-619. DOI: <https://doi.org/10.1111/ajps.12067>.
41. Green A., Janmaat J. Regimes of Social Cohesion: Societies and the Crisis of Globalization. London : Palgrave Macmillan, 2011. 248 p. DOI: <http://doi.org/10.1057/9780023>.
42. Gresik T. A., Schindler D., Schjelderup G. Immobilizing Corporate Income Shifting: Should It Be Safe to Strip in the Harbor? 2017. *Journal of Public Economics*. Vol. 152. Pp. 68-78.
43. Hansen L. K., Svejvig P. Seven Decades of Project Portfolio Management Research (1950-2019) and Perspectives for the Future. *Project Management Journal*. 2022. Vol. 53. Issue 3. P. 277-294. DOI: <https://doi.org/10.1177/87569728221089537>.
44. Hassan F. H.Ibn Khaldun and Jane Addams: The Real Father of Sociology and the Mother of Social Works. Kuala Lumpur : Universiti Teknologi Mara, 2006. 438 p.
45. Hodge S. The Tax Compliance Costs of IRS Regulations. *Tax Foundation*. URL: <https://taxfoundation.org/tax-compliance-costs-irs-regulations/>.
46. How do Tax Policies Affect Individuals and Businesses? *Stanford Institute for Economic Policy Research (SIEPR)*. URL: <https://siepr.stanford.edu/publications/policy-brief/how-do-tax-policies-affect-individuals-and-businesses>.
47. How Your Income Tax is Calculated. *Citizens Information*. URL: <https://www.citizensinformation.ie/en/money-and-tax/tax/income-tax/how->

your-tax-is-calculated/.

48. Hultqvist A., Lindholm J. Introduction. *The Power to Tax in Europe* / edited by J. Lindholm, A. Hultqvist. Oxford : Hart Publishing, 2023. P. 1-2. DOI: <https://doi.org/10.5040/9781509964048.ch-001>.

49. Impôt sur le Revenu : Déductions, Réductions et Crédits D'impôt. *Service-public.fr*. URL: <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/N19785>.

50. Income Tax Explained. *Institute for Fiscal Studies*. URL: https://ifs.org.uk/taxlab/taxlab-taxes-explained/income-tax-explained?gclid=CjwKCAjwhdWkBhBZEiwA1ibLmJfPpdX_5zBp0gXaiaam6mHE0tYqjawgaYBLaS2cKyeU7FyWgCOLR8xoCLBQQAvD_BwE.

51. Individual Income Tax Statistics. “Number of Returns, Shares of AGI and Total Income Tax, AGI Floor on Percentiles in Current and Constant Dollars, and Average Tax Rates” (Table 1) and “Number of Returns, Shares of AGI and Total Income Tax, and Average Tax Rates” (Table 2). *Internal Revenue Service*. URL: <https://www.irs.gov/statistics/soi-tax-stats-individual-income-tax-rates-and-tax-shares>.

52. Inenaga S., Oyama K., Yasuura H. Towards Modeling Stored-value Electronic Money Systems. *Information and Media Technologies*. 2011. Vol. 6. Issue 1. P. 25-34. DOI: <https://doi.org/10.11185/imt.6.25>.

53. Information and Regulatory Affairs. Information Collection Review. *White House Office*. URL: <https://www.reginfo.gov/public/do/PRAMain>.

54. Internal Revenue Service. URL: <https://www.irs.gov/>.

55. Jeannotte M. Sh. Social Cohesion: Insights from Canadian Research. Retrieved. *Conference on Social Cohesion Hong Kong*. November 29, 2003. P. 1-16.

56. Kearns A., Forrest R. Social Cohesion and Multilevel Urban Governance. *Urban Studies*. 2000. Vol. 37. Issue 5-6. P. 995-1017.

57. Khaldūn I. The Muqaddimah: An Introduction to History. Abridged ed. Princeton, NJ, USA : Princeton University Press, 2015. 512 p.

58. List of Electronic Money Institutions. *The Banks*. URL: <https://thebanks.eu/list-of-emis>.

59. Lockwood D. Civic Integration and Social Cohesion. *Capitalism and Social Cohesion* / edited by I. Gough and G. Olofsson. New York : Palgrave Macmillan, 1999. P. 63-84.

60. LOI n 2002-1576 du 30 décembre 2002 de finances rectificative pour 2002 (1). *Legifrance*. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/LEGIARTI000006321601/2002-12-31/>.

61. LOI n 2005-102 du 11 février 2005 pour l'égalité des droits et des chances, la participation et la citoyenneté des personnes handicapées et liens vers les décrets d'application. *Legifrance*. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT0000000809647/>.

62. LOI n 2006-1771 du 30 décembre 2006 de finances rectificative pour 2006. *Legifrance*. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT_000000273196/?isSuggest=true.

63. LOI n 2022-1157 du 16 août 2022 de finances rectificative pour 2022. *Legifrance*. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000046186661/?isSuggest=true>.
64. MacCracken M. Social Cohesion and Macroeconomic Performance. *Conference "The State of Living Standards and the Quality of Life"*. Centre for the Study of Living Standards (CSLS), October 30-31, 1998, Ottawa, Ontario/Canada. 25 p.
65. McBride W. Biden's New Tax Proposals are Complicated and Rife with Double Taxation. *Tax Foundation*. URL: <https://taxfoundation.org/biden-tax-fairness/>.
66. McLeod S. Social Identity Theory in Psychology (Tajfel & Turner, 1979). *Simply Psychology*. URL: <https://www.simplypsychology.org/social-identity-theory.html>.
67. Merrouche O., Schanz J. Banks' Intraday Liquidity Management during Operational Outages: Theory and Evidence from the UK Payment System. *Journal of Banking & Finance*. 2010. Vol. 34. Issue 2. P. 314-323. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2009.07.024>.
68. Moss J. L., Hearn M., Cuffee Y. L., Wardecker B. M., Kitt-Lewis E., Pinto C. N. The Role of Social Cohesion in Explaining Rural/Urban Differences in Healthcare Access and Health Status among Older Adults in the Mid-Atlantic United States. *Preventive Medicine*. 2023. Vol. 173. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ypmed.2023.107588>.
69. Moustakas L. Social Cohesion: Definitions, Causes and Consequences. *Encyclopedia*. 2023. Vol. 3. Issue 3. DOI: <https://doi.org/10.3390/encyclopedia3030075>.
70. Novy A., Swiatek D. C., Moulaert F. Social Cohesion: A Conceptual and Political Elucidation. *Urban Studies*. 2012. Vol. 49. Issue 9. P. 1873-1889.
71. Pedrot Ph. Le Droit Fiscal et la Famille en Situation Monoparentale. *Regards sur la Fraude Fiscale* / L. Cadiet et E. Neveu (dir). Paryż : OGT, 1986. P. 31-38.
72. Piketty T., Saez E., Zucman G. Distributional National Accounts: Methods and Estimates for the United States. *The Quarterly Journal of Economics*. 2018. Vol. 133. Issue 2. Pp. 553-609.
73. Prescott E. C. A Multiple Means-of-payment Model. *New Approaches to Monetary Economics* / edited by W. A. Barnett, K. J. Singleton. 1987. P. 42-51. DOI: <https://doi.org/10.1017/CBO9780511759628>.
74. Putnam R. D. Bowling Alone: America's Declining Social Capital. *Journal of Democracy*. 1995. Vol. 6. P. 65-78.
75. Quotient familial. *Encyclopédie Universelle*. URL: https://encyclopedia_universelle.fr-academic.com/17418/Quotient_Familial.
76. Rajulton F., Ravanera Z. R., Beaujot R. Measuring Social Cohesion: An Experiment Using the Canadian National Survey of Giving, Volunteering and Participating. *Social Indicators Research*. 2007. Vol. 80. P. 461-492. DOI: doi.org/10.1007/s11205-006-0011-1.

77. Report of High-Level Task Force on Social Cohesion: Towards an Active, Fair and Socially Cohesive Europe. 2008. *Council of Europe*. URL: <https://rm.coe.int/report-towards-an-active-fair-and-socially-cohesive-europe-janv-2008-t/1680939181>.
78. Saez E., Zucman G. The Rise of Income and Wealth Inequality in America: Evidence from Distributional Macroeconomic Accounts. *Journal of Economic Perspectives*. 2020. Vol. 34. Issue 4. Pp. 3-26.
79. Saputra D. E., Sutikno S., Supangkat S. H. General Model for Secure Electronic Cash Scheme. *International Journal of Network Security*. 2019. Vol. 21. No. 3. P. 501-510. DOI: 10.6633/IJNS.201905 21(3).17.
80. Schiefer D., Noll J. The Essentials of Social Cohesion: A Literature Review. *Social Indicators Research*. 2017. Vol. 132. P. 579-603.
81. Schiefer D., Noll J., Delhey J., Boehnke K. Kohäsionsradar: Zusammenhalt messen. Gesellschaftlicher Zusammenhalt in Deutschland – ein erster Überblick / Hg. von der Bertelsmann-Stiftung. Germany, Gütersloh, 2012. 88 p. URL: <https://www.bertelsmann-stiftung.de/de/publikationen/publikation/did/kohaesionsradar-zusammenhalt-in-deutschland/>.
82. Second Conference of Ministers Responsible for Social Cohesion Building a Secure Future for All Council of Europe. *Council of Europe*. URL: <https://www.coe.int/t/dg3/socialpolicies/socialcohesiondev/>.
83. Sozialatlas. Daten und Fakten über das, was unsere Gesellschaft zusammenhält. 2022. 52 p. URL: <https://www.boell.de/sites/default/files/2022-06/Boell-Sozialatlas-2022.pdf>.
84. Tax Cuts and Jobs Act: A Comparison for Businesses. *Internal Revenue Service*. URL: <https://www.irs.gov/newsroom/tax-cuts-and-jobs-act-a-comparison-for-businesses>.
85. Taxes on property, GDP %. *OECD*. URL: <https://www.oecd.org/tax/tax-policy/revenue-statistics-2522770x.htm>.
86. Taxing Wages 2022. *OECD*. URL: https://www.oecd-ilibrary.org/taxation/taxing-wages-2023_8c99fa4d-en.
87. The Budget and Economic Outlook: 2019 to 2029. *Congressional Budget Office*. 2019. 170 p. URL: <https://www.cbo.gov/system/files/2019-03/54918-Outlook-3.pdf>.
88. The Tax Cuts and Jobs Act of 2017. *Legal Information Institute*. URL: [https://www.law.cornell.edu/wex/tax_cuts_and_jobs_act_of_2017_\(tcja\)](https://www.law.cornell.edu/wex/tax_cuts_and_jobs_act_of_2017_(tcja)).
89. Transfer Pricing Country Profiles. *OECD*. 2023. URL: <https://www.oecd.org/tax/transfer-pricing/transfer-pricing-country-profiles.htm>.
90. Ukraine Recovery Conference. URL: <https://ua.urc-international.com/>.
91. Ukraine Stock Market. *Trading Economics*. URL: <https://tradingeconomics.com/ukraine/stock-market>.
92. Vdovenko L. O., Prutska O. O., Kolotii S. V. The Credit Mechanism of Financial Support for the Agrarian Sector of Economy. *Nowoczesne Zarządzanie: Ekonomia i Administracja* : Monograph. Opole : The Academy of Management and

Administration in Opole, 2018. P. 147-154.

93. Viprey M. Social Cohesion Plan Presented. 26 September 2004. France. *Eurofound*. URL: <https://www.eurofound.europa.eu/en/resources/article/2004/social-cohesion-plan-presented>.

94. Vitlinskyi V., Makhanets L. Modeling the Stability of the Country's Financial System. *Monitoring, Modeling & Management of Emergent Economy*. 2019. Vol. 65. P. 335-344. DOI: <https://doi.org/10.1051/shsconf/20196504015>.

95. Weber M. Emmanuel Saez and Gabriel Zucman: The Triumph of Injustice: How the Rich Dodge Taxes and How to Make Them Pay. *Financial Markets and Portfolio Management*. 2020. Vol. 34. Issue 3. P. 349-352. DOI: 10.1007/s11408-020-00362-4.

96. Whelan C., Maître B. Economic Vulnerability, Multidimensional Deprivation and Social Cohesion in an Enlarged European Community. *International Journal of Comparative Sociology*. 2005. Vol. 46. Issue 3. P. 215-239.

97. Wołowiec T. Potential and Possible Ways of Harmonizing the Personal Income Taxation Process. *Comparative Economic Research Central and Eastern Europe*. 2018. Vol. 21. Issue 3. P. 109-130. DOI: <https://doi.org/10.2478/cer-2018-0022>.

98. Wołowiec T., Duszyński M. Private Individual Taxation System. *Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstwa*. 2004. Vol. 1. P. 8-14.

99. Worldwide Tax Summaries. PwC. URL: <https://taxsummaries.pwc.com/germany/individual/income-determination>.

100. Адамська І. Є. Сучасний стан й тенденції розвитку будівельної галузі України. *Галицький економічний вісник*. 2019. № 5 (60). С. 7-15.

101. Адонін С. В., Калашнікова Ю. М. Проблеми оцінки економічної безпеки сучасного підприємства. *Економічний простір*. 2019. № 148. С. 106-115.

102. Альнаджар А. Теоретико-методичний підхід до оцінки фінансової безпеки підприємства в умовах макроекономічної нестабільності. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 51. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2501>.

103. Амосов О. Ю. Фінансова безпека підприємства в сучасних економічних умовах: теоретичний аспект. *Проблеми економіки*. 2011. № 4. С. 76-80.

104. Аналітичні дані щодо розвитку фондового ринку України за 2014-2023 роки. *Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку України*. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/news/insights/#tab-dov>.

105. Апатова Н. В. Оцінка ефективності місцевих бюджетів. *Економіка регіонів*. 2010. № 4. С. 15-22.

106. Арєф'єва О. В., Пілецька С. Т., Кравчук Н. М. Адаптивне управління фінансовою стійкістю підприємства при забезпеченні його економічної безпеки. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2020. Вип. 1(1). С. 80-89.

107. Багацька К. В. Фінансовий механізм санації підприємства : дис. ... канд. екон. наук : 08.04.01 / Гуманітарний університет «Запорізький інститут державного та муніципального управління». Запоріжжя, 2006. 187 с.

108. Балабаниць А. В., Мацука В. М. Сучасна парадигма механізму управління фінансово-економічною безпекою держави. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 39. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1412/1361>.
109. Батенко Л., Лезіна А., Москалюк В. Забезпечення зрілості управління проектами: методичні підходи та практична реалізація. *Економічний аналіз*. 2020. Т. 30. № 1. Част. 1. С. 22-37. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2020.01.01.022>.
110. Біляк Ю. В. Основні загрози фінансовій безпеці корпоративних підприємств. *Агросвіт*. 2017. № 12. С. 20-30.
111. Блакита Г. В., Гладій І. О., Дзюба О. М., Бровко О. Т. Бухгалтерський облік в торгівлі та ресторанному господарстві : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 288 с.
112. Богдан Т. Фінансово-економічні наслідки війни. *LB.ua*. 2023. URL: https://lb.ua/blog/tetiana_bohdan/550614_finansovoeconomichni_naslidki.html.
113. Брендак А. І. Імплементация інформаційних технологій у контексті функціональної розбудови системи управління митними ризиками. *Митна безпека*. 2020. Вип. 4. С. 10-19.
114. Брендак А. І. Стратегічні напрями розвитку системи управління митними ризиками в контексті євроінтеграції України. *Державне управління: теорія та практика*. 2017. № 2. С. 57-65.
115. Будинський Р. З., Шпак Н. О. Вітчизняний та іноземний досвід управління бізнес-проектами підприємств. *Інфраструктура ринку*. 2020. № 43. С. 313-318.
116. Валовий внутрішній продукт (ВВП) в Україні. *Сайт Міністерства фінансів України*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/>.
117. Варналій З. С. Конкуренція і підприємництво : навч. посіб. Київ : Знання України, 2015. 463 с.
118. Варналій З. С. Модернізація публічних фінансів України в умовах діджиталізації. *Управління публічними фінансами та проблеми забезпечення національної економічної безпеки* : зб. тез Міжнар. податкового конгресу, м. Ірпінь, 12 груд. 2019 р. Ірпінь, 2019. С. 454-459.
119. Варналій З., Мехед А. Система фінансової безпеки підприємства: забезпечення функціонування та методи оцінки її ефективності. *InterConf*. 2020. № 31. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/interconf/article/view/4862>.
120. Васькова Ю. І. Фінансова безпека підприємства – провідна складова економічної безпеки та засіб попередження кризи підприємств. *Наука й економіка*. 2014. Вип. 1. С. 230-234.
121. Вдовенко Л. О., Вдовенко С. А. Стан та перспективи розвитку аграрного сектору в контексті державної політики фінансової підтримки товаровиробників. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2018. № 3. С. 113-122.
122. Вдовіна Г. В. Митна політика України в умовах глобалізації. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2019. № 2-3(70-71). С. 130-134.

123. Ведення бізнесу в США. *United Law Company*. URL: <http://united.org.ua/uk/archives/4708>.
124. Велентейчик Н. Ю. Аналітична оцінка стійкості місцевих бюджетів в системі регулювання міжбюджетних відносин. *Інноваційна економіка*. 2012. № 8. С. 305-311.
125. Великі проблеми малого бізнесу : системний звіт. *Business OMBUDSMAN Council*. URL: <https://boi.org.ua/publications/systemicreports/271-sistemnij-zv-t-velik-problemi-malogo-b-znesu/>.
126. Верба В. А. Передумови успішної реалізації проектів розвитку. *Вісник Криворізького економічного інституту КНЕУ*. 2009. № 3 (19). С. 34-39.
127. Видатки Державного бюджету України в 2023 році. *Мінфін*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/expense/>.
128. Вінокуров Я. Українські мігранти підіймають економіку Європи. Що буде з Україною без них? *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2023/01/10/695807/>.
129. Вітте Л. Європейська соціальна модель і соціальна згуртованість: яку роль відіграє ЄС? / Фонд ім. Фрідріха Еберта, Регіональне представництво в Україні та Білорусі. Київ : Заповіт, 2006. 44 с.
130. Волкова Н. А., Подвальна Н. Е., Семенова К. Д. Економічний аналіз : навч. посіб. Одеса : ППЦ «Белка», 2020. 240 с.
131. Волошина Т. В. Економіко-управлінське обґрунтування санаційних заходів для підприємств підрядного будівництва : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / Київський національний університет будівництва і архітектури. Київ, 2018. 209 с.
132. Вступаючи у 2023 рік: підсумки та перспективи інтеграції України до митної системи ЄС. *EU4PFM*. URL: <https://eu4pfm.com.ua/interviews/vstupaiuchy-u-2023-rik-pidsumky-ta-perspektyvy-intehratsii-ukrainy-do-mytnoi-systemy-yes/?lang=uk>.
133. Вудвуд В. В., Батієвська О. В. Фінансова безпека підприємства: сутність, цілі, принципи та шляхи забезпечення. *Підприємництво та торгівля*. 2019. № 25. С. 89-93.
134. Габрись О. О., Шолкова Т. А. Переваги та недоліки майнового оподаткування в Україні. *Jurnalul juridic național: teorie și practică*. 2018. Iunie. С. 70-73.
135. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.
136. Грановська І. В. Сучасний стан розвитку оподаткування малого бізнесу в Україні. *Держава та регіони*. 2021. № 3(120). С. 114-121.
137. Гугул Р. Я. Теоретичні засади майнового оподаткування. *Ефективна економіка*. 2019. № 8. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/8_2019/37.pdf.
138. Дейнеко О. Моделі конструювання соціальної згуртованості: теоретичні рефлексії та емпіричні кейси. *Соціологічні студії*. 2021. № 1 (18). С. 33-40.

139. Дейнеко О. О. Локальний громадський активізм як компонент соціальної згуртованості в об'єднаних громадах: особливості, прояви, агенти. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2020. № 26. С. 51-57. DOI: <https://doi.org/10.32837/apfs.v0i26.905>.
140. Дем'янчук О. І., Товпик Д. В. Теоретичні положення фінансової безпеки як складової економічної безпеки підприємства. *Modern Economics*. 2022. № 36. С. 137-142.
141. Десятнюк О., Черевко О. Теоретико-методологічні засади формування трансфертного ціноутворення на мікрорівні в умовах вітчизняної економіки. *Економіст*. 2015. № 1. С. 45-48.
142. Дзюба О. М. Товарні операції підприємства: особливості обліку з урахуванням вітчизняного та міжнародного досвіду. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Економічні науки*. 2016. Вип. 17(1). С. 134-137.
143. Дмитрів В. Економічна сутність і роль майнових податків в Україні. *Світ фінансів*. 2021. Вип. 1(66). С. 201-209.
144. Добровольська О. В., Дуброва Н. П. MDA-аналіз для оцінювання ймовірності банкрутства підприємства (на прикладі АВ ТОВ «Агроцентр К»). *Проблеми системного підходу в економіці*. 2021. № 1(81). С. 53-59.
145. Дудченко Н. В., Карбівничий І. В. Аналіз сучасного стану фінансової безпеки в Україні. *Економіка. Фінанси. Право*. 2017. № 2. С. 17-20.
146. Дяченко С. А. Діджиталізація як сучасний механізм управління місцевими фінансами в умовах децентралізації влади. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 15-16. С. 126-131.
147. Електронні сервіси ДПС в умовах воєнного стану. *Державна податкова служба України*. URL: <https://dp.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/print-663779.html>.
148. Європейська хартія малих підприємств. *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_860#Text.
149. Єдиний податок 2023: умови перебування. *Головбух*. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/7803-diniy-podatok-2020>.
150. Єлігулашвілі М., Ємшина-Гоцко О., Козорог О., Романюк В. Соціальна згуртованість через участь молоді : посібник для тренерів. Київ : OneUkraine, 2021. 128 с. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/sotsialna-zhurtovanist-cherez-uchast-molodi-posibnyk-dlya-treneriv>.
151. Ємельянова Л. О. Структура фондового ринку України протягом 2006-2018 років. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2020. № 25. С. 362-367.
152. Єпіфанова І. Ю., Джеджула В. В., Розводюк Д. Г., Шевчук Д. Г. Теоретичні аспекти управління фінансовою безпекою вітчизняних підприємств. *Innovation and Sustainability*. 2023. № 1. С. 8-14.
153. Єрмошенко М. М., Горячова К. С. Фінансова складова економічної безпеки: держава і підприємство : монографія. Київ : Національна академія

управління, 2010. 232 с.

154. Живко З. Б. Економічна безпека підприємства: сутність, механізми забезпечення, управління : монографія. Львів : Ліга-Прес, 2012. 431 с.

155. Журавльова Т. О., Макаренко Ю. П., Турова Л. Л., Сірко А. Ю. Фінансовий менеджмент у банку : навч. посіб. Дніпро : Пороги, 2021. 360 с.

156. Завидівська О. І. Управління проєктними ризиками : конспект лекцій. Лекція № 6. Львів : ЛДУФЗК, 2020. 10 с.

157. Звіт Головного управління ДПС в Одеській області про виконання Плану роботи на 2022 рік. *Головне управління ДПС в Одеській області*. URL: https://od.tax.gov.ua/data/material/000/542/654120/zvit_rik_2022.pdf.

158. Звіт про прямі збитки інфраструктури та непрямі втрати економіки від руйнувань внаслідок військової агресії Росії проти України станом на червень 2023 року. *KSE Institute*. URL: <https://kse.ua/ua/russia-will-pay/>.

159. Звітність про виконання бюджетів всіх рівнів за 2018-2023 роки. *Державний веб-портал бюджету для громадян*. URL: <https://openbudget.gov.ua/>.

160. Згуртованість: психологічний та соціологічний виміри інтерпретації : матер. фахової дискусії 05.06.2023 р. / упорядник В. М. Духневич. Київ : ІСПП НАПН України, 2023. 97 с. URL: http://psy-lpr.at.ua/Materials/2023/2023-fakhova_diskusija-zgurtovanist.pdf.

161. Зміни до законодавства Франції. *Legifrance*. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/codes/id/LEGISCTA000006179577/2023-04-01/>.

162. Іваницька Т. Є. Аналіз методів обліку витрат і калькулювання собівартості продукції будівельного підприємства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2016. № 1. С. 129-134.

163. Інформаційне повідомлення про оприлюднення проєкту постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки». 2023. *Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України*. URL: <https://mtu.gov.ua/news/35001.html>.

164. Інформація Департаменту фінансів Одеської міської ради про виконання бюджету Одеської міської територіальної громади за 2022 рік (на виконання статті 28 Бюджетного кодексу України). *Департамент фінансів Одеської міської ради*. URL: <https://omr.gov.ua/ua/city/departments/dfogs/report/>.

165. Калаченкова К. О. Підприємництво та бізнес: трансформація співвідношення категорій в еру інформатизації. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. № 2. С. 15-18.

166. Камінська І. М., Вахович І. М. Фінансова спроможність регіону: діагностика та механізм забезпечення : монографія. Луцьк : Луцький національний технічний університет, 2009. 397 с.

167. Киристюк С. В. Капіталізація фінансових ресурсів сільських громад: вибір стратегії. *Український соціум*. 2012. № 3(42). С. 87-96.

168. Кодекс України з процедур банкрутства : Закон України від 18.10.2018 р. № 2597-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597->

19#Text.

169. Колісник М. К., Ільчук П. Г., Віблій П. І. Фінансова санація і антикризове управління підприємством : навч. посіб. Київ : Кондор, 2007. 272 с.

170. Колот А. Соціальна згуртованість як доктрина забезпечення стійкості розвитку суспільства в умовах глобальних викликів. *Україна: аспекти праці*. 2009. № 7. С. 11-19.

171. Коритько Т. Ю. Методи оцінки фінансової стійкості місцевих бюджетів. *Економічний простір*. 2008. № 12. С. 140-145.

172. Коюда В. О., Пасько М. І. Бізнес-процеси сучасного промислового підприємства. *Бізнес Інформ*. 2018. № 1. С. 302-311.

173. Краєвський В. М., Пінчук К. С. Удосконалення управлінського обліку та внутрішньогосподарського контролю у будівництві. *Фінанси, облік, оподаткування*. 2020. № 5. С. 98-107.

174. Кракос Ю. Б., Рахгон Р. О. Управління фінансовою безпекою підприємств. *Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі*. 2008. № 1. С. 86-97.

175. Краснокутська Н. С., Осетрова Т. О. Еволюція розвитку та сучасні тренди в управлінні проектами. *Економічний аналіз*. 2018. Т. 28. № 1. С. 237-241. DOI: <http://dx.doi.org/10.35774/econa2018.01.236>

176. Кривов'язюк І. В. Стагнація біржового ринку цінних паперів України: чи є перспективи зростання? *Економічний форум*. 2021. № 1. С. 176-183.

177. Крутова А. С., Лачкова Л. І., Лачкова В. М. Управління фінансовою санацією підприємства : навч. посіб. Харків : Видавець Іванченко І. С., 2017. 186 с.

178. Кузенко Т. Б., Прохорова В. В., Сабліна Н. В. Управління фінансовою безпекою на підприємстві. *Бізнес Інформ*. 2007. № 12 (1). С. 27-29.

179. Куценко Т. Ф. Публічні фінанси в Україні: зміст та структура з урахуванням сучасних тенденцій розвитку. *Економіка та держава*. 2016. № 6. С. 62-66.

180. Латишева О. В., Карлаш Ю. Д. Сутність та особливості впровадження моделей бізнес-процесів у системі управління на підприємствах України. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 29. С. 211-219.

181. Левицька С.О., Лівенда К.О. Застосування трансфертних цін на засадах дотримання принципів соціальної відповідальності бізнесу. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Серія: Економічні науки*. 2021. Вип. 4(96). С. 157-173.

182. Левченко Л. В., Турчанінова Д. С. Дієва державна інвестиційна політика як засіб активізації інвестиційної діяльності в Україні. *Вісник Львівської комерційної академії*. 2016. № 37. С. 94-99.

183. Лезіна А. В. Управління цінністю проектів: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04. Київ, 2018. 20 с.

184. Лук'янова М. М. До проблеми згуртованості сільських громад.

Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. Вип. 16. С. 171-176.

185. Мавріна М. І. Аналіз стану економіки України у воєнний період. *Вісник ПДТУ. Серія : Економічні науки*. 2023. № 1(38). С. 99-105.

186. Мавріна М. І., Белопольський М. Г. Використання принципів шерінгової економіки як метод підвищення ефективності підприємства в післявоєнний період. *Економічний вісник університету*. 2023. Вип. 56. С. 29-37.

187. Майже половину від прибутку банки мають сплатити як податок за 2023 рік. *Опендатабот*. 16.02.2024. URL: <https://opendatabot.ua/analytics/banks-2023>.

188. Малініна Н. М. Особливості побудови системи майнового оподаткування в Україні. *Інноваційна економіка*. 2013. № 2. С. 309-313.

189. Марусяк Н. Л., Бак Н. А. Фінансова безпека підприємства та загрози її втрати в сучасному економічному середовищі. *Економіка та держава*. 2022. № 2. С. 109-113.

190. Меліхова Т. О. Теоретичні підходи до визначення сутності та поняття механізму забезпечення економічної безпеки підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Економічні науки*. 2018. Вип. 2. Ч. 1. С. 143-147.

191. Мельник С. І. Управління фінансовою безпекою підприємств: теорія, методологія, практика : монографія. Львів : Растр-7, 2020. 384 с.

192. Мінфін: за I півріччя 2023 року до загального фонду місцевих бюджетів надійшло 218,3 млрд. гривень. *Міністерство фінансів України*. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/minfin_za_i_pivrichchia_2023_roku_do_zagalnogo_fondu_mistsevikh_biudzhativ_nadiishlo_2183_mlrld_griven-4098.

193. Міщук І. Формування систем логістики у підприємствах кооперативної торгівлі. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка» : Логістика*. 2008. № 633. С. 451-457.

194. Модель. Тлумачний словник української мови. *WordBook*. URL: <https://tsum.wdbk.org/m/модель>.

195. Модернізація фінансових систем: методологія та інструменти управління : монографія / за ред. Ю. Г. Лисенко, Д. М. Жерліцина. Полтава : ПУЕТ, 2017. 348 с.

196. Насіров Р. Як виглядає митна інфраструктура України. *РБК-Україна*. URL: <https://daily.rbc.ua/ukr/show/roman-nasirov-vyglyadit-tamozhennaya-infrastruktura-1463131849.html>.

197. Новіков О. В. Розмежування витрат для оцінки й аналізу ефективності управління ризиками інвестиційного проекту в будівництві. *Будівельні матеріали та вироби*. 2018. № 5-6. С. 109-111.

198. Новосьолова О. С., Левченко О. Ю. Особливості діяльності українських банків на ринку цінних паперів. *Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно-інвестиційних процесів в Україні : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф., м. Вінниця, 25 лют. 2022 р. Вінниця, 2022. С. 126-127.*

199. Облікові та звітні дані ТОВ «СМП-ЮГ». URL: <https://zvtnist.com/>

39330766_TOVARYSTVO_Z_OBMEZHENOU_VDPOVDALNSTU_SMPUH.

200. Овецька О. В., Кукудяк Н. В. Управління проєктами: стан та перспективи розвитку підприємства. *Економіка і організація управління*. 2022. № 2(46). С. 139-148.

201. Овецька О., Бабчук О. Дослідження стратегічного потенціалу промислового підприємства на прикладі ДП ВО «Карпати». *Креативність, підприємництво, інновації: управлінські та освітні тренди майбутнього (IMPULSE 2021)* : матеріали міжнар. наук.-техн. конф., м. Харків, 26-27 трав. 2021 р. Харків, 2021. С. 29-32.

202. Олійник А. В. Фінансовий механізм санації промислових підприємств України : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / Чернігівський національний технологічний університет. Чернігів, 2016. 201 с.

203. Ольшанський О. В. Аналіз методів удосконалення бізнес-процесів підприємств торгівлі. *Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво*. 2019. № 2(107). С. 104-110.

204. Омельниченко О. С. Напрями оптимізації витрат в системі управління. *Ефективна економіка*. 2016. Вип. 4. URL: <http://www.economy.pauka.com.ua/?op=1&z=4901>.

205. Осадча Т. Ю., Боровік Л. В. Діджиталізація підприємства у сучасних умовах функціонування. *Цифрова трансформація та диджитал технології для сталого розвитку всіх галузей сучасної освіти, науки і практики* : матеріали Міжнар. наук.-практик. конф., м. Ломжа, Республіка Польща, 26 січ. 2023 р. Ломжа, Республіка Польща, 2023. Ч. 3. С. 80-84.

206. Осіпова В., Іпполітова І. Одна з найбільших ІТ-спільнот в Україні, де 90% фахівців - технічні. Огляд ринку праці Вінниці 2023. *Dou.ua*. URL: <https://dou.ua/lenta/articles/it-market-vinnytsia-2023>.

207. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

208. Панухник О. В., Голич Н. С. Погляд на категорію «малий бізнес» у призмі сучасного бачення та європейських підходів. *Галицький економічний вісник*. 2019. Т. 58. № 3. С. 90-97.

209. Парфентій Л. А. Управління фінансовою безпекою підприємств в умовах економічної нестабільності : монографія. Суми : Мрія, 2019. 184 с.

210. Патицька Х. Закономірності розвитку системи майнового оподаткування в Україні в контексті підвищення фінансової спроможності територіальних громад. *Бізнес Інформ*. 2020. № 5. С. 129-135.

211. Пашинний А. В., Кононенко Л. В. Торгівельна діяльність в Україні: проблеми та перспективи розвитку. *Актуальні проблеми економіки та підприємництва в умовах викликів і загроз* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Кропивницький, 20 квіт. 2023 р., Кропивницький, 2023. 145 с.

212. Пашинний А. В., Пристемський О. С. Раціональна організація бухгалтерського обліку як об'єктивна передумова успішної діяльності підприємства. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та*

контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством : матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конф. м. Полтава, 30-31 берез. 2023 р. Полтава, 2023. Ч. 1. С. 235-237.

213. Передерієва С. О. Фінансово-економічний механізм санації аграрних підприємств в ринкових умовах : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / Луганський національний аграрний університет. Луганськ, 2011. 182 с.

214. Пипяк М. І., Кокарча Ю. А. Реформування митного законодавства України в умовах євроінтеграції. *Нове українське право*. 2022. Вип. 6. Т. 2. С. 104-109.

215. Пігуль Н. Г., Хомутенко А. В. Теоретичні основи фінансової безпеки підприємства та механізм управління нею. *Вісник Сумського державного університету. Серія : Економіка*. 2019. № 2. С. 80-87.

216. Плани дій Ради Європи для України. *Постійне представництво України при Раді Європи*. 25 вересня 2023 року. URL: <https://coe.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/plani-dij-radi-yevropi-dlya-ukrayini>.

217. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.

218. Подібності та відмінності шлюбу і PACS у Франції з позиції іноземця: легалізація, посвідка на постійне проживання, громадянство. Частина II. *Paris-ua.com*. URL: <https://paris-ua.com/podibnosti-ta-vidminnosti-shlyubu-i-pacs-u-francziyi-z-pozycziyi-inozemczya-legalizacziya-posvidka-na-postijne-prozhyvannya-gromadyanstvo-chastyna-ii/>.

219. Подмешальська Ю. В. Удосконалення оцінки якості внутрішнього контролю на підприємстві. *Економічний вісник ЗДІА*. 2012. № 2. С. 106-114.

220. Пойда-Носик Н. Н., Черленяк І. І. Управління фінансовою безпекою на макро- та мікрорівнях: теоретико-методологічні засади. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка*. 2021. № 1(57). С. 59-67.

221. Показники банківської системи України. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=43633516>.

222. Полінкевич О. М. Механізми адаптації бізнес-процесів промислових підприємств до нової економіки : монографія. Луцьк : РВВ Луцького НТУ, 2014. 448 с.

223. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» : Наказ Міністерства фінансів № 246 від 20.10.1999 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>.

224. Полунєєв Ю. В. Соціальна згуртованість як складова економічного прориву. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка*. 2011. Спецвип. 33. Ч. 1. С. 161-166.

225. Пояснювальна записка до проєкту Закону України «Про свободу підприємницької (економічної) діяльності домогосподарств». *Верховна Рада України*. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1509557>.

226. Пояснювальна записка до проєкту рішення Одеської міської ради «Про бюджет Одеської міської територіальної громади на 2023 рік». *Офіційний*

сайт міста Одеса. URL: <https://omr.gov.ua/ua/open-city/budget/byudjet-2023/>.

227. Пояснювальна записка про виконання бюджету Одеської міської територіальної громади за 2021 рік (частина 1). *Офіційний сайт міста Одеса*. URL: <https://omr.gov.ua/ua/open-city/budget/arhiv-razdela-byudjet/arhiv-2021/vipolnenie-byudjeta-odessi-2021/>.

228. Прибуток до оподаткування підприємств за видами економічної діяльності у розрізі регіонів за 2014-2022 роки. *Сайт Державної служби статистики України*. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>.

229. Пристемський О. С. Контроль за товарними операціями на підприємствах торгівлі. *Current Issues and Prospects for the Development of Scientific Research : Scientific Collection «InterConf+»*, 39(179): with the Proceedings of the 8th International Scientific and Practical Conference, Orléans, France, November 19-20, 2023. Orléans, 2023. С. 92-98.

230. Пристемський О. С., Сакун А. Ж. Теоретико-методологічні аспекти обліку товарних операцій на підприємствах торгівлі. *Збірник наукових праць ТДАТУ імені Дмитра Моторного. Серія : Економічні науки*. 2023. Т. 1. № 47. С. 164-175.

231. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.06.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.

232. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо запровадження податку на виведений капітал на заміну податку на прибуток підприємств : проект Закону від 16.06.2020 р. № 3665. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69156.

233. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо запровадження податку на виведений капітал на заміну податку на прибуток підприємств : проект Закону від 30.06.2020 р. № 3665-1. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69305.

234. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні : Закон України від 14.12.2021 р. № 1946-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1946-20#Text>.

235. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування банків та інших платників податків : Закон України від 21.11.2023 р. № 3474-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3474-20#Text>.

236. Про внесення змін до Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 19.05.2023 р. № 590. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/590-2021-%D0%BF#Text>.

237. Про домогосподарства (домоекономіку) : проект Закону України від 21.01.2022 р. № 6539. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=73617.

238. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на

2021-2027 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 р. № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>.

239. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства : Наказ Міністерства економіки України від 19.01.2006 р. № 14. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0014665-06#Text>

240. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність» : Наказ Міністерства фінансів України від 25.02.2000 р. № 39. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text>.

241. Про затвердження Положення про застосування Національним банком України стандартних інструментів регулювання ліквідності банківської системи : Постанова Правління Національного банку України від 17.09.2015 р. № 615. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0615500-15#Text>.

242. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні : Закон України від 22.03.2012 р. № 4618-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17#Text>.

243. Проект Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки має бути доопрацьований. *Асоціація міст України*. 22 грудня 2023 р. URL: <https://auc.org.ua/novyna/proyekt-derzhavnoyi-strategiyi-regionalnogo-rozvytku-na-2021-2027-roky-maye-butuy>.

244. Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо запровадження податку на виведений капітал на заміну податку на прибуток підприємств. *Верховна Рада України*. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69156.

245. Прутська О. О. Публічні фінанси України в умовах пандемії COVID-19. *Інфраструктура ринку*. 2021. № 53. С. 127-132.

246. Разумей Г. Ю., Разумей М. М. Аналіз ризиків у митній справі : навч. посіб. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2017. 245 с.

247. Ратинський В. Бухгалтерський облік і аналіз: перспективи для малого бізнесу. *Економіка та суспільство*. 2021. № 25. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-18>.

248. Рахманов О. А., Бульбенюк С. С., Манелюк Ю. М. Історія соціології (у 2-х кн.) : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2017. 279 с.

249. Реальні кейси українських компаній, які втратили все та переїхали за кордон. *Laba*. URL: <https://laba.ua/blog/3201-iz-za-voyny-ya-perevez-biznes-v-ssha>.

250. Річні звіти Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку України за 2015-2020 роки. *Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку України*. URL: <http://nssmc.gov.ua/fund/analytics>.

251. Рогозян Л. Є., Вахлакова В. В. Ревізія і контроль : навч. посіб. Алчевськ : ДонДТУ, 2008. 209 с.

252. Россоха В., Плотнікова М. Розвиток сільських територій України в умовах децентралізації управління: стан, проблеми, перспективи. *Економічний дискурс*. 2018. Вип. 4. С. 41-53.

253. Сакун Л. М., Сухомлин Л. В., Різніченко Л. В., Велькін Б. О. Реінжиніринг бізнес-процесів як сучасний метод управління стратегічними змінами на підприємстві. *Економіка і організація управління*. 2020. № 2(38). С. 81-97.

254. Сенів Л. А., Малиновський Ю. В. Особливості джерел доходів населення України. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2011. № 720. С. 443-448.

255. Синчак В. П. Еволюція наукової думки в оподаткуванні та її реалізація у податкових системах : монографія. Київ - Хмельницький : Вид-во ХУУП, 2006. 294 с.

256. Система управління ризиками в державній митній справі України : монографія / за заг. ред. О. А. Фрадинського. Хмельницький : Науково-дослідний центр митної справи НДІ ФП УДФСУ, 2019. 228 с.

257. Сіверс З. Ф. Аналіз теоретичних досліджень соціальної згуртованості в зарубіжних наукових джерелах. *Проблеми політичної психології*. 2023. Вип. 14(28). С. 36-61. DOI: <https://doi.org/10.33120/popp-Vol14-Year2023-139>.

258. Сідельникова Л. Поведінкові чинники реалізації парадигми прямого оподаткування в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2023. № 54. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2806>.

259. Сідельникова Л. П., Костіна Н. М. Податкова система: навч. посіб. 2-ге вид., пер. і доп. Київ: Ліра-К, 2013. 604 с.

260. Сідельов П. А. Спосіб випуску платіжного інструмента, введення його в обіг, обміну і розміну (патент на корисну модель UA 74672). *Спеціальна інформаційна система УКРНОІВІ*. URL: <https://sis.ukrpatent.org/uk/search/detail/1168494/>

261. Сілакова Г. В. Заходи запобігання загрозам фінансовій безпеці підприємства. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 27. С. 27-31.

262. Січний С. Б. Зменшення витрат при проведенні аналізу цін на ринку будівельних матеріалів. *Будівельне виробництво*. 2017. № 63/2. С. 85-91.

263. Скоробогатова Н. Є., Ремінський М. М. Формування зовнішньоторговельної стратегії вітчизняних експортно-орієнтованих підприємств під впливом пандемії COVID-19. *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*. 2021. Вип. 19. С. 89-98.

264. Скрипник С. В., Лавров Р. В., Шепель І. В. Облік і оподаткування суб'єктів малого підприємництва. *Економіка та суспільство*. 2023. № 52. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-61>.

265. Слатвінська М. О. Податок на майно як джерело формування доходів місцевих бюджетів. *Інфраструктура ринку*. 2023. Вип. 73. С. 169-173.

266. Слатвінська М. О., Баранова В. Г. Дієвість майнового оподаткування в Україні. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 26. Ч. 2. С. 113-116.

267. Смелянський Ю. Роздуми на полях законопроекту «Про домогосподарства» (домоекономіку). *I-ua.tv*. URL: <https://i-ua.tv/economics/28222-rozdumy-na-poliakh-zakonoproektu-pro-domohospodarstva-domoekonomiku>.
268. Соколовська А. М. Основи теорії податків : навч. посіб. Київ : Кондор, 2010. 326 с.
269. Сорока Р., Пилипенко С. Місце майнових податків у формуванні доходів місцевих бюджетів України. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2018. Вип. 2. С. 192-202.
270. Соціальна згуртованість під час війни. Дослідницькі питання. *SHARP. USAID*. 17 травня 2023 р. URL: https://api.scoreforpeace.org/storage/pdfs/PRE_SHARP1_Report-Launch-Presentation_UKR_FIN.pdf.
271. Соціальна згуртованість. Чому це важливо для громади. *Децентралізація*. 2 січня 2024 р. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/15453>.
272. Стасюк О. М., Бевз І. А. Інтегральна оцінка конкурентоспроможності регіонів України. *Економічна політика*. 2010. № 6. С. 155-167.
273. Статистичні щорічні збірники Міністерства фінансів України «Бюджет України». *Сайт Міністерства фінансів України*. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk/statistichnij-zbirnik>.
274. Статті Державного бюджету України на 2024 рік щодо будівництва. *Ринок будівельних матеріалів*. URL: <https://construction-market.korfor.com.ua/derzhavnyi-biudzheth-ukrainy-shchodo-budivnytstva/>.
275. Степаненко С. В. Напрями удосконалення митного контролю та переміщення товарів через митний кордон України. *Актуальні проблеми політики*. 2023. Вип. 71. С. 49-54.
276. Стратегія розвитку фінансового сектора України. *Національний банк України*. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_finsector_NBU.pdf?v=7.
277. Сук Л. К., Сук П. Л. Фінансовий облік : навч. посіб. Київ : Знання, 2015. 647 с.
278. Сукрушева Г. О., Коляда К. В. Теоретична сутність фінансової безпеки суб'єкта господарювання. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. Вип. 23. С. 560-562.
279. Тарасова Т. О., Янчев А. В., Волошан І. Г. Первинний облік товарних операцій підприємств роздрібної торгівлі : монографія. Харків : ХДУХТ, 2015. 240 с.
280. Томнюк Т. Л. Зарубіжний досвід підтримки малого бізнесу: уроки для України. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 16. С. 527-533. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/16_ukr/80.pdf.
281. Тютюнникова С. В., Бервено О. В. Соціальна згуртованість суспільства як фактор підвищення якості життя в умовах четвертої промислової революції. *Економічна теорія та право*. 2019. № 4(39). С. 46-64. DOI: 10.31359/2411-5584-2019-39-4-46.
282. Україна отримала статус кандидата на членство в ЄС. *Кабінет*

Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayina-otrimala-status-kandidata-na-chlenstvo-v-yes>.

283. Фесенко В. Зовнішні чинники впливу на українську політику. *Укрінформ*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/3754359-zovnisni-cinniki-vplivu-na-ukrainsku-politiku.html>.

284. Філімонюк Є. В., Тарасенко І. О. Теоретичні засади управління фінансовою безпекою підприємства. *Інтернаука. Серія : Економічні науки*. 2018. № 9. URL: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/15370961342634.pdf>.

285. Фінанси об'єднаних територіальних громад : навч. посіб. / Н. С. Ситник, А. В. Стасишин, О. Р. Західна та ін.; за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 536 с.

286. Фінансова санація: теоретичні та прикладні аспекти / С. С. Гасанов, А. М. Штангрет, Я. В. Котляревський та ін. Київ : ДННУ «Академія фінансового управління», 2013. 310 с.

287. Цар О. З. Фінансова санація суб'єктів господарювання в економіці України : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів, 2017. 186 с.

288. Цвайх Г. І., Галайко Н. В. Загрози фінансовій безпеці підприємства та шляхи їх усунення. *Причорноморські економічні студії*. 2016. Вип. 11. С. 181-185.

289. Череп А. В. Фінансова санація та банкрутство суб'єктів господарювання : підручник. Київ : Кондор, 2006. 380 с.

290. Череп О. Г., Калюжна Ю. В., Михайліченко Л. В. Особливості управління персоналом в умовах воєнного стану в Україні. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 48. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2214/2136>.

291. Черкасова С. В. Банківська інвестиційна діяльність на вітчизняному фондовому ринку. *Підприємництво і торгівля*. 2019. Вип. 24. С. 51-58.

292. Чистий прибуток (збиток) підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства за 2020-2022 роки. *Офіційний сайт Державної служби статистики України*. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>

293. Човнюк Ю. В., Приймаченко О. В., Чередніченко П. П., Чередніченко О. П. Концептуальні основи аналізу витрат життєвого циклу нерухомості, інвестицій у об'єкти міського будівництва і господарства при врахуванні впливу інфляційних процесів. *Інтернаука. Серія : Економічні науки*. 2023. № 6. URL: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/16856905646693.pdf>.

294. Чопко Н. А., Жук О. Г. Система управління фінансовою безпекою підприємства. *Вісник Львівського університету. Серія : Економічна*. 2008. Вип. 40. С. 320-322.

295. Швабій К. І. Які резерви доходів має податок на майно. Чи можна збільшити обсяги податкових надходжень до місцевих бюджетів без суттєвого підвищення ставок? *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/>

columns/2023/10/18/705575/.

296. Шелтер у селі Малий Говилів став тимчасовим домом для трьох сімей. *Центр розвитку ініціатив «ІнСорс»*. URL: <https://insource.com.ua/2022/08/24/shelter-u-seli-malyj-govylyiv-stav-tymchasovym-domom-dlya-troh-simej/>.

297. Шкуренко О. В. Особливості використання інструментарію бенчмаркінгу на підприємстві. *Економіка і організація управління*. 2021. № 1(41). С. 143-151.

298. Шостак Л. В., Близнюк А. Л., Богдан М. А. Управління бізнес-процесами: вітчизняний і зарубіжний досвід. *Економіка і суспільство*. 2019. Вип. 20. С. 433-440. URL: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/06/Ekonomika-i-suspilstvo-20-2019.pdf#page=433>.

299. Штангрет А.М., Мартинюк С.Г., Сухомлин Л.Є. Трансфертне ціноутворення як один із механізмів функціонування транснаціональних корпорацій. *Наукові записки [Української академії друкарства]*. 2013. № 3. С. 22-27.

300. Юринець О. В. Пріоритетні проблеми роботи митних органів України в умовах європейської та євроатлантичної інтеграції. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2021. № 3(1). С. 96-103.

301. Як цифрова трансформація допомагає зростати бізнесу? *Wezom*. URL: <https://wezom.com.ua/ua/blog/cifrovaya-transformaciya-pomogaet-rasti-biznesu>.

302. Ярема Я., Гнатенко О. Проблеми майнового оподаткування в Україні. *Молодий вчений*. 2019. № 11(75). С. 664-667.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ МОНОГРАФІЇ

РОЗДІЛ 1. ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

1.1. Peculiarities of Implementation of Economic Development Projects in Ukraine

Шандова Наталія Вікторівна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки,

Тарасюк Алла Василівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки,

Херсонський національний технічний університет, м. Хмельницький

1.2. Вплив стану української економіки як детермінанту розвитку світової економіки в умовах глобалізаційних викликів

Мавріна Марина Ігорівна – кандидат економічних наук, старший викладач кафедри фінансів і банківської справи,

ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет», м. Дніпро

1.3. Світовий досвід управління бізнес-процесами у підприємницькій діяльності та напрями його імплементації в Україні

Боровік Любов Володимирівна – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки,

Осадча Тетяна Юріївна – здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,

Херсонський національний технічний університет, м. Хмельницький

РОЗДІЛ 2. РОЛЬ БАНКІВ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

2.1. Моніторинг вітчизняного ринку цінних паперів

2.2. Емісійні операції банків на ринку цінних паперів

2.3. Інвестиційна діяльність банків

Новосьолова Олена Сергіївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування,

Херсонський національний технічний університет, м. Хмельницький

на ринку цінних паперів в умовах
ринкової невизначеності

РОЗДІЛ 3. МОДЕРНІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОЇ І МИТНОЇ ПОЛІТИКИ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

3.1. Ризики та пріоритети митної
політики України в парадигмі
макроекономічної стабільності

Волкова Олена Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування, декан факультету міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу,
Херсонський національний технічний університет, м. Хмельницький

3.2. Актуальні аспекти організації
оподаткування та обліку
суб'єктів малого підприємництва

Шрам Тетяна Валеріївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування,
Херсонський національний технічний університет, м. Хмельницький

3.3. Оподаткування доходів
фізичних осіб: міжнародний досвід

Іваницька Ольга Михайлівна – доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри теорії та практики управління,
Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», м. Київ

РОЗДІЛ 4. НАЦІОНАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТА ТА МЕХАНІЗМУ ОПОДАТКУВАННЯ У ПРАКТИЦІ ОПОДАТКУВАННЯ ДОМОГОСПОДАРСТВ

4.1. Основні підходи до
визначення об'єкту та механізму
оподаткування домогосподарств

4.2. Тенденції розвитку
оподаткування доходів
домогосподарств

4.3. Перспективи запровадження
оподаткування домогосподарств
в Україні

Долженко Інна Іванівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів,
Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

РОЗДІЛ 5. УПРАВЛІННЯ ПУБЛІЧНИМИ ФІНАНСАМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ: АДАПТАЦІЯ ПОЛЬСЬКОГО ДОСВІДУ ДЛЯ УКРАЇНИ

5.1. Система управління публічними фінансами. Теоретико-методичні основи	Бородіна Оксана Анатоліївна – кандидат наук з державного управління, старший науковий співробітник відділу проблем регуляторної політики та розвитку підприємництва, <i>Інститут економіки промисловості НАН України, м. Київ</i>
5.2. Врахування польського досвіду для забезпечення сталого місцевого розвитку	
5.3. Актуальні парадокси місцевих бюджетів (парадокс профіциту)	

РОЗДІЛ 6. МАЙНОВЕ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ: ТЕНДЕНЦІЇ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

6.1. Фіскальна роль майнового оподаткування у забезпеченні доходів бюджету	Слатвінська Марина Олександрівна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів, <i>Одеський національний економічний університет, м. Одеса</i>
6.2. Сучасний стан майнового оподаткування: регіональний аспект	
6.3. Тенденції та перспективи майнового оподаткування в Одеській області	

РОЗДІЛ 7. ТРАНСФЕРТНЕ ЦІНОУТВОРЕННЯ В ПАРАДИГМІ ОПОДАТКУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВ

7.1. Ключові детермінанти вітчизняної системи корпоративного прибуткового оподаткування	Сідельникова Лариса Петрівна – доктор економічних наук, професор, академік Академії економічних наук України, заслужений працівник освіти України, завідувач кафедри фінансів, обліку та оподаткування, <i>Херсонський національний технічний університет, м. Хмельницький</i>
7.2. Фіскальні наслідки оподаткування прибутку підприємств в умовах гібридної війни та воєнного стану	
7.3. Вихідні концепти трансфертного ціноутворення	

та його потенційні ризики
для формування бюджетних
ресурсів держави

РОЗДІЛ 8. СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

8.1. Ключові характеристики
фінансової безпеки підприємства
та загрози, що на неї впливають
8.2. Складові системи управління
фінансовою безпекою
підприємства
8.3. Система управління
фінансовою безпекою
підприємства на прикладі
АТ «Хмельницькобленерго»

Доценко Інна Олексіївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку,
Ксьондз Тетяна Вікторівна – здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти, *Хмельницький національний університет, м. Хмельницький*

РОЗДІЛ 9. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ВИТРАТ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

9.1. Проблеми та організаційні
аспекти аналізу витрат
будівельних підприємств
9.2. Аналізування витрат
будівельного підприємства
9.3. Використання
результатів аналізу
для антикризового управління
будівельним підприємством

Єремян Олена Михайлівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування, *Херсонський національний технічний університет, м. Хмельницький*

РОЗДІЛ 10. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ Й АУДИТУ ТА ЇХНЯ АДАПТАЦІЯ ДО УМОВ РИНКУ І ТЕХНОЛОГІЧНИХ НОВАЦІЙ

10.1. Модель обліку
грошових потоків в електронних
платіжних системах

Мінц Олексій Юрійович – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів і банківської справи,
Сідельов Павло Анатолійович – кандидат економічних наук, асистент кафедри фінансів і

банківської справи,
ДВНЗ «Приазовський державний технічний
університет», м. Дніпро

10.2. Теоретичні та практичні
аспекти обліку товарних операцій
на підприємстві

Пристемський Олександр Станіславович –
доктор економічних наук, професор, професор
кафедри підприємництва, обліку та фінансів,
Херсонський державний аграрно-економічний
університет, м. Кропивницький

10.3. Методологічні аспекти
санаційного аудиту в системі
антикризового управління
підприємством

Пінчук Тетяна Анатоліївна – кандидат
економічних наук, доцент, доцент кафедри
фінансів, обліку та оподаткування,
Херсонський національний технічний
університет, м. Хмельницький

РОЗДІЛ 11. ФІНАНСОВИЙ КОМПОНЕНТ МЕХАНІЗМУ СОЦІАЛЬНОЇ ЗГУРТОВАНOSTI МЕШКАНЦІВ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

11.1. Теоретичні конструкції
механізму соціальної згуртованості
11.2. Прагматика фінансового
забезпечення механізму
соціальної згуртованості в окремих
зарубіжних країнах та в Україні
11.3. Модель фінансового
механізму соціальної згуртованості
мешканців сільських громад

Пасічник Юрій Васильович – доктор
економічних наук, професор, академік Академії
економічних наук, головний науковий
співробітник відділу соціально-економічного
розвитку сільських територій,
Національний науковий центр «Інститут
аграрної економіки», м. Київ

Наукове електронне видання

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ ТА ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Монографія

*За загальною редакцією
доктора економічних наук, професора Л. П. Сідельникової*

ISBN 978-617-8187-19-4 (електронне видання)

Підписано до видання 05.06.2024 р. Формат 60×84/8.

Гарнітура Times.

Ум. друк. арк. 44,15. Обл.-вид. арк. 47,47.

Замовлення №3102.

Книжкове видавництво ФОП Вишемирський В.С.
Свідоцтво про внесення до державного реєстру суб'єктів видавничої справи:
Серія ХС №48 від 14.04.2005 р.
Видано Управлінням у справах преси та інформації
73000, Україна, м. Херсон, вул. Соборна, 2.
Тел. +38(050)133-10-13
e-mail: printvvs@gmail.com